

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 54

LÉTO 2020

S našimi přáteli jsme už prošli mnohá místa v Krkonoších. Při každé další návštěvě se pro ně snažíme vybrat nový zajímavý cíl, okruh, objevit dosud neznámé místo s příběhem. To ráno první neděle v listopadu 2017 byla hustá mlha. Od zastávky Černá Voda v Malé Úpě jsme vyšli na Tonovy domky k chalupě s unikátním maloúpským seníkovým vikýřem zvýrazněným šindelovou krytinou. Pokračovali jsme kolem osady Niklův Vrch, na Biskupském chodníku už svítilo slunce. Moře z mlhy nám „sahalo po kolena“, krásnou scénérii vyfotil snad každý. Na Pomezních Boudách jsme si k jídlu dali místní pivo Trautenberg a potom už zase v mlze sešli Eliščiným údolím zpět do Černé Vody. Měli jsme radost, jak hezky se naše hory opět předvedly. V době ovlivněné koronavirem jsme požádali tři desítky aktivních lidí žijících v kraji pod Sněžkou, aby vám představili svá oblíbená místa. Věříme, že v horách prožijete stejně hezké chvíle, jako my v tehdy mlhavém listopadu.

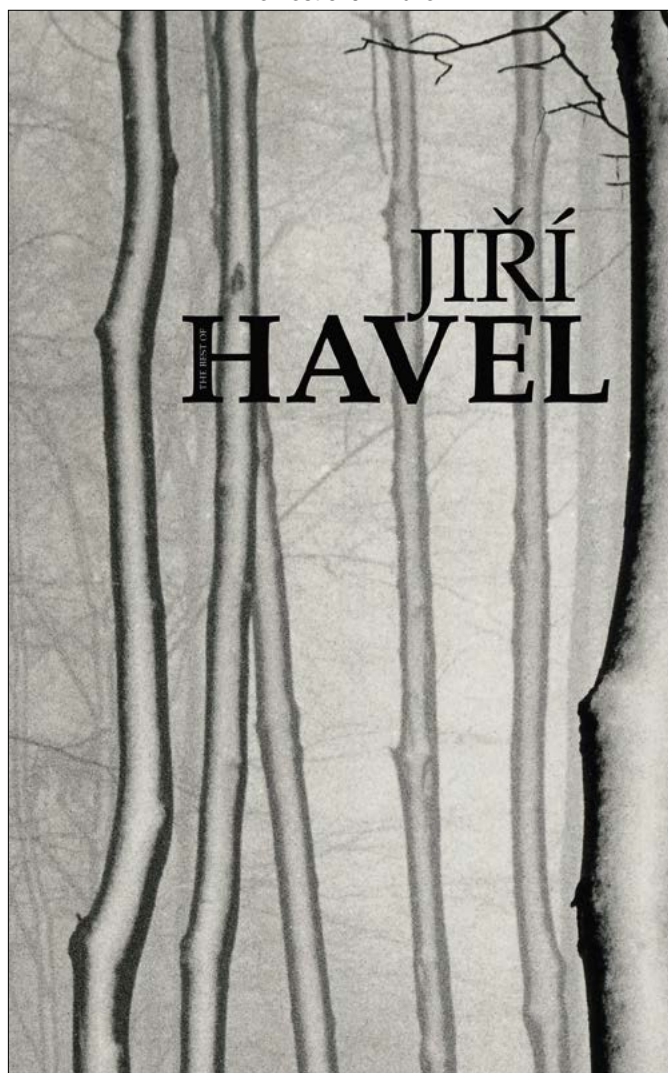
Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 2–7
D	Pec pod Sněžkou	str. 8–11
A	Malá Úpa	str. 12–13
A	Mapa východních Krkonoš	uprostřed
R	Horní Maršov	str. 16–19
M	Janské Lázně	str. 20
A	SkiResort Černá hora – Pec	str. 21
	Doporučujeme osvědčené služby	str. 22–23
	Žacléř	str. 24–25
	Paměť Krkonoš	str. 26–27
	Po čem šlapeme	str. 28

Veselý výlet v Temném Dole pod Světlou horou a v Peci pod Sněžkou.

*Diářem s příběhy z Veselého výletu
uděláte obdarovaným radost každý den.*

*Novinkou letošního roku je fotografická publikace
The Best of Jiří Havel.*

Informační centra a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole usnadní a zpříjemní váš pobyt ve východních Krkonoších. Vypůjčíte si klíče od lesního hrádku Aichelburg i od Muzea Vápenka v Horních Albeřicích. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známkami, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické vizitky, známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte originální dárky a suvenýry, obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. V Temném Dole si můžete objednat kopie dobových fotografií Krkonoš po výběru z našeho velkého archivu. Veselý výlet připravil dárkovou Čokoládu ze Sněžky s výtvarně zpracovanými obaly od několika autorů, které si můžete prohlédnout i na facebooku. Kvalitní česká čokoláda je buď sedmdesátiprocentní, nebo sladká mléčná. Oblíbené jsou krkonošské bylinné, medoviny, čajové směsi a léčivé nápoje. Stejně tak dárkové balení piva Trautenberk z Malé Úpy nebo piva Sněžka z Pece. Široký výběr je v několika druzích přírodní značkové kosmetiky. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu. Informační centra doplňují směrnáry. Starší vydání Veselého výletu si můžete přečíst na našich webových stránkách, zbylé tištěné nabízíme v Temném Dole.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený horskou přírodou i kulturními památkami. Hosté s námi konzultují vybraný program, který jim obohatíme o další náměty. Inspiraci přináší i samotný historický dům plný obrazů, fotografií a dokumentů nejen z Krkonoš. Vkusně vybavené pokoje, připojení k internetu Wi-Fi, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou v moderní přístavbě i bohaté snídaně jsou samozřejmosti. Do pensionu přijíždějí skupiny přátel, kteří stejně jako velké rodiny využívají prostornou halu. Díky spojovací chodbě mezi oběma domy neomezují hlukem další hosty a nikdo neruší jejich zábavu. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy. Ubytování hosté celoročně zaparkují i na parkovišti u infocentra v Peci. Ceník a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách. Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, tel. 499 736 130. **Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet** v Temném Dole čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298. Jsou otevřena denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky. Aktuality najdete i na facebooku Veselého výletu. E-mail: info@veselyvylet.cz www.veselyvylet.cz

Výhled ze Světlé výšiny

Do čtvrté třídy v osmašedesátém roce k nám přibyl nový spolužák Hubert Říha. Přistěhoval se z Trutnova do chalupy vedle kapličky svatě Anny na Staré Hoře v Temném Dole. Jeho táta Zdeněk byl prvním strážcem ochrany přírody v rezervaci na Rýchorách. Zrovna se mu v Rýchorské květnici utábořila četa ruských spojařů, zajišťující hladký průběh okupace naší země. S Bertou, jak se novému kamarádovi od počátku říkalo, jsme měli společnou zálibu v poznávání přírody. A hlavně, Berta se uměl nadchnout pro akci. Rodiče nám

Hubert na Světlé výšině 10. května 1975 v půl páté ráno.

koupili první pořádné boty pohorky. Zkoušeli jsme, jak vibram drží na zmrzlém sněhu. S nasazenými návleky jsme mohli i v hlubokém prašanu chodit zakládat krmelec pro jeleny ve Schwantnerově lese na Dlouhém hřebenu. Podnikali jsme vycházky na zajímavá místa, třeba k tehdy nepřístupné zřícenině hrádku Aichelburg. Brzy jsem byl na Staré Hoře jako doma. Od kapličky je impozantní pohled na severovýchodní svah Světlé hory. Tehdy velkou plochu pod vrcholem zabírala ještě nezarostlá paseka po větrné kalamitě z října 1930. Leden 1973 zůstal chudý na sních, nadešel čas konečně přijmout výzvu a zdolat Světlou horu. Sešli jsme se s Bertou v jednu hodinu v Temném Dole u dnešního Veselého výletu a Honzovým Potokem jsme vystoupali na Reissovy domky. Před čtrnácti dny tu vyhořel domov našeho spolužáka Petra Cervana. Přímou žlutě značenou cestu na Krausovy boudy jsme znali. Les nad tím byl Terra Nova, tedy nová země. Po zmrzlém sněhu se zpočátku stoupalo dobře. Někdejší polom zarůstal pokroucenými břízami hustěji, než jsme čekali. Najednou jsme vstoupili na volnou plochu se skalkou uprostřed. O takovém místě jsme neměli ponětí, byli jsme nadšení. U skalního výchozu někdo už dávno vztyčil z vyvrácených pařezů složenou mystickou postavu. Otevřel se nám výhled na celé východní Krkonoše zprava od Pomezních Bud přes Sněžku, Studniční, Liščí po Černou horu. Pod námi jsme viděli opuštěné Tippetovy boudy a v protisvalu Valšovky. Až později jsem si uvědomil, že takových míst v kraji pod Sněžkou není mnoho. Původně se holá plocha se skalkou jmenovala Lichtehöhe, tedy Světlá výšina. Hlavnímu vrcholu starousedlíci říkali Forstberg, Lesní hora. Po válce zavedené jméno Světlá hora vzešlo právě od nedaleké Světlé výšiny, které pak lesníci začali říkat Signál. Po lesnatém hřebínku jsme v bořivém sněhu

došli za dvacet minut na samotný vrchol v nadmořské výšce 1 244 metrů. Byl to můj první kopec, na který jsem vystoupal jen tak pro radost. Nemohl jsem tenkrát vědět, že stejná touha po objevování mě později přinutí lézt na mnohé hory všech obydlených kontinentů včetně osmitisícovek. Na těžko přístupnou Světlou horu jsme se spolu s Bertou vraceli několik dalších let. Nezapomenutelné bylo ráno v květnu 1975. Schování pod skalkou Světlé výšiny jsme při východu slunce nad mlhou zalitým údolím pozorovali tokající tetřívky. Dnes svahy Světlé hory protínají v osmdesátých letech vybudované široké cesty pro svážení dřeva. Po nich z Temného Dolu vyběhnu na vrchol za necelou hodinu. Hlavní svážnice vede mezi vrcholem a Světlou výšinou. Je to oblíbená lyžařská trasa, po které se jezdí i slavný závod Krkonošská 70. V létě sem míří cyklisté na horských kolech. V sedle se na konci dlouhého stoupání zastaví, jen občas někdo zajde po nenápadné pěšince ke skalce s vyhlídkou. Pro mě Světlá výšina zůstala i po zpřístupnění nejmilejším místem Krkonoš.

-pk-

Jen tak se proběhnout kolem Sněžky

Lenka na Dlouhém hřebeni.

Chodila jsem často na dlouhé vycházky, až před deseti lety mě přepadla chuť se rozběhnout. Z kopce. Cesta z Krausových bud do Maršova byla najednou tak krátká. A příště znovu, pak i po rovině a najednou jsem se stala běžkyní v běžeckých botách, ustrojení a s komputerem v hodinkách. Jako mnoha podobně nakaženým lidem se mi otevřel nový svět s uspokojením z pohybu, ale především z pravidelného pobytu v přírodě. Vyzkoušela jsem vcelku úspěšně půlmaratony, běhání na různých místech Evropy, ale nejraději mám tratě doma v Krkonoších. Několikrát týdně probíhám různé okruhy a po návratu doma znovu hlásím: „My to tady máme tak krásné.“ Nejčastěji běžím z Temného Dolu na Reissovy domky, k Modrokamené boudě, odtud na Krausovky a po svážnici na Hlaholku. Tady se na místě s výhledem ke Sněžce chvíli zastavím a pošlu dcerkám inspirační fotku. Po zachovaném historickém Hermannově chodníku se vrátím do údolí. Jiný okruh začínám na veřejném parkovišti v Horních Albeřicích. Celní cesta vede ke státní hranici a po ní přes Mravenčí vrch. Občas potkám naše polské přátele Beatu a Grzegorze z nedaleké Parady. Následuje snadný úsek k Rýchorskému kříži, který nechal zřídit v roce 1804 jako poděkování Pánu Bohu za vyhraný spor na soklu uvedený kovář Josef Polz. Pořídím fotku do neko-

nečného seriálu moje běhy a sbíhám do opuštěné obce Suchý Důl. První odbočkou doprava zahnu na nebezpečnou cestu procházející lesem založeným na loukách, kde hospodařil i zmíněný Josef Polz.

Beránek boží na Rýchorském kříži.

Skoro desetikilometrový okruh se propojí na Celní cestě u výhledu ke Sněžce. Autobusem na Pomezí Boudy jedu ve všední den často úplně sama. Běžím trasou nad Novými Domky k Rennerovým boudám a dál na Pacestník, Cestník a doprava po úbočí Dlouhého hřebene. Tady je krásný výhled k Janovým boudám a Pěnkavčímu vrchu, obzor tvoří Sněžka se Studniční horou a vlevo výrazná Světlá hora. V červenci to tady mám nejraději, cestu lemují různobarevně kvetoucí náprstníky. Od Červeného kříže seběhnu na Emminu cestu, která mě navede na prudké klesání křížové cesty do Temného Dolu. Jen občas a mimo hlavní sezónu běžím z Pomezí Bud na druhou stranu. Po Červené cestě je to příjemné až do Sovího sedla. Tam začíná prudké stoupání kolem Jelenky na Svorovou horu. Neběžím, sotva vydýchám rychlou chůzi. Na vrcholu ve výšce 1 411 metrů začíná krásný mírně zvlněný úsek mezi klečí přes Obří hřeben pod Sněžku, na kterou pomalu doběhnu po Jubilejní cestě. Zpět se vracím přes Růžohorky, od Hoferových bud seběhnu Pěnkavčí cestou do Spáleného Mlýna. Pokračování po Emmině cestě je za odměnu. Méně času mi zaberou tři okruhy od maloúpského kostela kolem Kraví hory s nádherným výhledem na luční enklávu Niklův Vrch se Sněžkou na obzoru. Naopak výživný je okruh od Lesní boudy po trase lyžařské magistrály a přes Přední a Zadní Rennerovy boudy k Bufetu Na rozcestí. Sem je to rovných deset kilometrů. Návrat přes Liščí horu s výhledem ke Sněžce už je snadný. Přiznám se, že častěji si okruh zkrátím modře značenou pěšinou ze svážnice ke Dvorské boudě. Jestli také běháte, v Krkonoších najdete i další zajímavé tratě. A kupte si dobrou mapu, nejlépe u nás v informačních centrech Veselý výlet, které vedu. Třeba dostanete na vybrané túře chuť se rozběhnout.

-lk-

Jarní test

Aleš Hettlejš od podzimu 1992 každý půlrok převádí v úpické tiskárně Tisk Ofset texty, kresby a fotografie do konečné podoby sezónních novin Veselý výlet. Povětšinu týdne sedí před monitorem počítače, a proto není divu, že si nejen kvůli udržení dobré kondice zamiloval cyklistiku. Na horském i silničním kole zavítá i do Krkonoš.

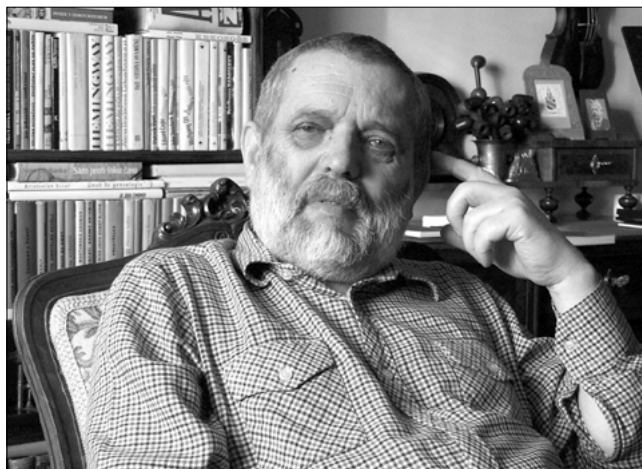
Aleš stoupá nad Modrým dolem.

Do hor vjíždím z Trutnova přes Nové Dvory, lesoparkem po příjemné červeně značené cestě k pevnosti Stachelberg. Při následném stoupání na Rýchory vidím po pravé straně další tři velké betonové bunkry. U Rýchorského kříže se rozhodnu, jestli dnes zvolím polskou nebo albeřickou variantu. Ovšem moji nejoblíbenější krkonošskou vyjíždkou je jarní prověrka. Televizní reportáže v květnu ukazují frézování nejvyšše položené cyklistické trasy Krkonoš nad Modrým dolem. Pravidelně se v relaci počasí hodnotí vrstva a tvar posledního sněhového pole zvaného Mapa republiky. Je potřeba vyčihnout správný termín, kdy se vydat z Pece pod Sněžkou přes Richterovy boudy na hřebeny. Strmá cesta pod Výrovkou je i s převodem 32-50 nejtěžší. Jenže pak přijde ten krásný okamžik, kdy stoupám vyfrézovaným úsekem a po levé straně mám přímo nad sebou až sedmi-metrovou bariéru sněhu. Připadám si jako v Alpách. Vyjedu do sedla ve výšce 1 509 metrů a u kapličky slezu z kola. K Luční boudě nesjíždím, stačí mi pohled na sněhem pokrytou Bílou louku a Sněžku. Cestou dolů se ještě zastavím u sněhové stěny kvůli fotografii. Domů se vracím sjezdem přes Zadní a Přední Rennerovy boudy do Dolního Dvora, a dál různými lesními a zemědělskými cestami. Ale nejkrásnější je těch několik stovek metrů nad Modrým dolem. -aluna-

Vzhůru do Rýchor!

Znalec historie, milovník a sběratel hezkých věcí Antonín Tichý nachodil po východních Krkonoších mnoho dní. Autor řady vlastních textů včetně těch ve Veselém výletu je také prvním kritickým čtenářem každého vydání. Tím snižuje výskyt bludných informací. Několik zajímavých míst jsme prošli s Tondou spolu a bylo to obhacující. Třeba inspiruje i vás vydat se na túru.

Všechno začalo na houbách. Ne snad přímo v čase prenatálním, ale co moje paměť sahá, tak jsme chodili na houby. Houbařská vášeň mi vydržela celý život a jen velmi těžce nesu, že mi v cílové rovině došel dech. Dnes už se do kopců nevydrápu. Oh, mein Herz! Pomínu-li lesy kolem rodné Ameriky, rozumějte té nad Náchodem, formo-

Tonda píše o místech, která dobře zná.

valy mě hvězdy královského věnného města Trutnova ve Stríteži, kam se naše rodina přestěhovala po válce. Teprve v dospělosti, dávno po konečném zakotvení blíž k horám ve Svobodě nad Úpou, jsem zjistil, že se pohybuji stále ve stejné nadmořské výšce jako při svých lyžařských začátcích na kopci Hranná – 555 metrů nad mořem. Druhým překvapujícím poznatkem byla totální změna orientace mých výšlapů do lesů po přesídlení, jen co by Krakonoš kamenem dohodil z jednoho břehu řeky Úpy na druhý. Zatímco zpočátku jsem byl jurodivý z houbářských terénů směrem na západ na Janský hřeben, od roku 1972 směřovaly mé kroky naprosto přirozeně za barák vstříc vycházejícímu slunci. Rýchory mi učarovaly. Staly se mou pozdní a o to intenzivnější láskou. Samozřejmě jsem se mnohokrát kochal jednou z nejkrásnějších vyhlídek na Sněžku ze Slunečné straně, hned po několika stech krocích od domova. Pokaždé si vychutnal křišťálovou vodu z Rýchorské studánky, zasníl se na troskách bývalé Maxovky s kouzelným panoramatem a neobjasněnou, tudíž badatelsky lákavou minulostí. Častokrát poklábol s personálem a štagasty Rýchorské boudy, popil Mysliveckou s myslivci na lovecké chatě Pašovce i porovnal houbářské úlovky s náhodnými hledači u Vávrových chaty. Nostalgicky mě přitahovalo tajuplné Sklenářovické údolí s přímo hmatatelným geniem loci zaniklé osady i zádumčivé Sněžné Domky s věčně dobře naloženým obyvatelem panem Amorem. Těšil jsem se na stereotypně opakované uvítání „a kterejpak ty seš?“ od Oty Brauna u jeho rodné chalupy nedaleko Rýchorského kříže. Za ten čas značkaři několikrát pozměnili v mapách i v terénu trasu mé oblíbené Růženiny cesty. Po objevení starobylé cesty přes Černý vrch, které lesáci bůhvíproč říkají „prasečí“, lemované snosy kamení svědčícími, že kdysi tu až na hřeben bývala obhospodařovaná pole a louky, kdy se člověk náhle s vystoupením ze smrkového porostu ocitne uprostřed náhorní planiny ve Skandinávii, mě stále víc a víc lákaly cesty neprobádané nebo zapomenuté. Díky dnes dostupným leteckým snímkům, na kterých jsou dávno neužívané cesty stále patrné, a jejich srovnáváním se starými mapami jsem snad pochopil, jak putovali krajinou naši předchůdci. Bez bloumání pěkně od hájenky podél březového hájku nahoru k mysliveckému posedu, pak doleva k rozlomené borovici, přes potok ke třem osamělým smrkům, obejít skalku a u dřevěného trianglu seběhnout k rybníčku a je půl cesty za námi. To, co oni měli v genech, jsem se klopotně a s mnoha chybami, zacházkami a blouděním učil. Téměř na stará kolena jsem si oblíbil túry (já tomu tak říkám) ze Žacléře přes kopce

domů pro relativně mírnější stoupání a krajinu víc otevřenou zvidavým pohledům. Putování a oblíbená místa jsem v hojné míře publikoval a všechny texty lze najít na mých stránkách www.freiheit.cz. Zážitek s hledáním skrytého a opuštěného Rýchorského dvora je premiéra. Při jedné hřebenové toulce romantickými zákoutími Dvorského lesa upoutal můj zrak atypický kamenný placák, jakoby nedávno pohozený v borůvce. Z dávného klukovského zlozvyku v předtuše nějakého ukrytého tajemství (nebo třeba jen drobného živočicha či zajímavého hmyzáka, kterých jsem mívával kdysi ve stodole plné terárií) jsem ho otočil. Na vyhlazené ploše byl neobdobně vysekán tím neoblíbeným lomeným německým písmem nápis „Rehorn Vorwerk“ podržený šipkou. Tenkrát jsem na té nálety zarůstající bažinaté pasece, obklopené stromy se žalující ruinou rozpadajícího se statku byl poprvé. Právě tam na mě nekorunovaná královna Rýchor Pomíjivost sáhla svou uhrančivou rukou nejcitelněji. Tak to bývalo ještě před nemnoha lety. Zda tam dnes není manipulační sklad vykácené kulatiny nebo křížovatka lesních sváznic, ani nechci vědět. Ten velký omšelý kámen jsem už nikdy nenašel. Na Rýchory jsem s sebou zásadně nikoho nebral. Orel litá sám! Zkuste si některé ze jmenovaných míst navštívit také sami a pochopíte.

-anti-

Milujeme stromy

Hans Jürgen Warsow se přiznal z Německa do Krkonoš v roce 1973. Po revoluci začal překládat do němčiny a od třetího vydání v létě 1993 také Veselý výlet. Je autorem německého textu v knize Krajina Krkonoš v proměně století, dotisk máme v prodeji. Inspirace načerpaná z překladů přispěla k tomu, že se s manželkou Juditou stali pozornými poutníky krajinou české i polské strany Krkonoš.

Judita u sklenářovické lípy.

Stromy ve Sklenářovickém údolí vnímáme jako biologický zázrak, ukázkou přírodní architektury a bezkonkurenční krajinnotvorný prvek. Rádi bychom vás s manželkou pozvali na vycházku „údolím stromů“, do zaniklé obce Sklenářovice, dříve Glasendorf. Doporučujeme si nejprve něco přečíst o její dávné historii. Pochopíte pak lépe oje-

dinělý genius loci, zdejší podivnou směs smutku, smíření a krásy. Na začátku cesty stojí kamenný most, který snad pamatuje třicetiletou válku. Podél potoka zůstaly ruiny prastarých budov, svědci dávné hornické minulosti obce. Kousek výše vpravo je kamenná mléčnice s malou, dnes vysychající studnou. Na jaře je celé údolí pokryto záplavou bledulí. Ale zpátky ke stromům, v údolí uvidíte několik unikátů. Zlatý potok a jeho přítoky lemuji především vysoké olše a mechem porostlé javory, samotnou cestu nejprve lisky, a pak i majestátné jasany, buky a jilmy, sem tam i jirovce. Ale zvláštní ráz údolí vytvářejí němi svědci lidského pobývání, prastaré lípy, zplanělé jabloně a třešně. Pověštinou zůstaly vedle zbytků pobořených domů. Každé jaro rozkvetlé stromy vzkřísí vzpomínku na jejich bývalé obyvatele. Na levém břehu stojí kousek za pobořenou kapličkou uprostřed javorů, jilmů a dalších spadlých stromů mohutná lípa. Z jediného kořene vyrůstají těsně u sebe čtyři kmeny s celkovým obvodem přes šest metrů. Po malém můstku se k nim dá dojít. Pojďme ale výš. Poté, co překročíme potok, se otevírá pohádkově líbezná údolí. Rozsáhlé louky po levé a pravé ruce vytvářejí až expresivní obrazy s osamělými keři šípku, zbarvenými na podzim jako rudé chomáčky. Vedle toho trsy náletových javorů na základech bývalých domů nebo podél malých potůčků, a další solitérní stromy. Vpravo stojí impozantní majestátní a dosud zdravá lípa s obvodem pět metrů. Ale pohled už přitahuje jiné zátiší, napůl rozpadlá stodola s dvojicí obřích lip, s obvody kmenů 5,36 a 6,15 metru. Dotknout se jejich kmenů a vzhlížet k jejich korunám je téměř spirituální zážitek. Většina poutníků odtud už spěchá k závěru údolí na hranici lesa a dále k Rýchorské boudě. A minou další „stromový“ zážitek. Asi třicet metrů vpravo od cesty se tyčí souměrný, na první pohled nijak mimořádný smrk. Ovšem jen do chvíle, než dojdete až k němu. Metr nad kořeny má úctyhodný obvod čtyři metry a kmen se směrem ke koruně téměř netenčí. A tak tam stojí jako dórský sloup uprostřed krkonošské krajiny. Dejme mu pár set let a bude králem východních Krkonoš. Na cestě nahoru k lesu se neohlížejte. Nechte si pohled zpět do údolí a do dalekého kraje jako třešničku až na konec výstupu. Patří k nejhezčím, co známe. Zpátky se vydáme přes Dvorský les plný pokroucených buků, kolem vyhlídky nad Babím a pak po Bednářově cestě do Sklenářovic. Právě tam jsme zahlédli v pozdním odpoledním slunci osamělého lovce, jednoho z krkonošských rysů.

Přimlouváme se s Juditou za ochranu Sklenářovického údolí jako Muzea stromů s náležitou krajinnou péčí. Není dobře „nevidět les pro samé stromy“, stejně jako „nevidět stromy pro samý les“. -hfw-

Prales na Rýchorách

Jiří Havel představil svými fotografiemi řadu veřejnosti do té doby neznámých motivů Krkonoš. Za všechny stačí jmenovat potok v Klausovém dole, sněhové pláně Luční hory a bizarní stromy ve Dvorském lese na Rýchorách. Dobře si pamatuje první návštěvy těchto výjimečných míst a o Rýchorách pěkně vypráví.

Na Rýchory jsem se poprvé nevypravil kvůli fotografování v pra lese, ale za černými čápy. Když jsem v roce 1952 ještě jako student vysoké školy dostal svou první fotografickou cenu v soutěži časopisu Vesmír, umístil se také snímek pojmenovaný Rýchorský hřbet. Tehdy jsem ještě bydlel v rodné Horní Branné a o Rýchorách jsem slyšel poprvé. Pak jsem si v novinách přečetl, že tam hnízdí čap černý, což pro mě bylo zvláštní zjevení, jaké jsem dosud neviděl. Zavola jsem na lesní správu, jestli mi mohou pomoci s fotografováním hnízda.

Domov Jiřího Havla zdobí malované obrazy, jedinými fotografiemi jsou jeho první z pralesa na Rýchorách.

Jel jsem vlakem do Trutnova a autobusem do obce Babí, čekal tu na mě doporučený hajný. Hodinu jsme šli na Rýchory, kde mi ukázal na buku hnízdo s už velkými mláděty. Po vedlejším stromu jsem vylezl na úroveň hnízda a po slabých větvích se sunul blíž, abych dvouokou zrcadlovkou vyfotil mladé čápy. Řvali a po několika snímcích mě pokáleli. Bez pořádného záběru a smradlavý jsem odjížděl z první výpravy na Rýchory. Za týden jsem byl u hnízda znovu a Flexaretu narařičil jako fotopast. Chtěl jsem pořídit snímek dospělých s mláděty na hnízdě. Pozoroval jsem je z okna ve štítu nedalekého opuštěného stavení Rýchorský dvůr a po chvíli znavený usnul. Po probuzení bylo jasné, že spouštěcí zařízení exponovalo jeden snímek. Doma jsem hned vyvolal film, ale byla zachycená zase jen mláďata. Za rok jsem byl zpět, na hnízdě stála už téměř dospělá čtyři mláďata. Když jsem se přiblížil, nejspíš poprvé vylétla z hnízda. Tak jsem to nejbližší popadl za zobák, postavil do kapradí a pořídl svou první pořádnou fotografii čápa černého. Snímek je zařazený do mé poslední publikace. Zase jsem odjel z Rýchor, aniž bych viděl od hnízda jen kousek vzdálený prales. Vše změnilo fotografování rostlin pro botanika Josefa Šourka. Ten mě poslal na Rýchory a já konečně objevil kolem kóty 1 038 metrů nad mořem Dvorský les s pokroucenými buky. Základem dobrého snímku v takovém lese je mlha. Vymaže rušivé pozadí, zvýrazní tvary stromů, fotografie dostane perspektivu. To už jsem bydlel v Trutnově s výhledem na Rýchory a mohl vyrazit za dobrých podmínek. Nejčastěji jsem jel na motorce do Albeřic a na Rýchory vyšel Suchým Dolem. To bylo ještě před zalesněním a zničením této unikátní botanické lokality. Stejně tak jsem prožil v roce 1960 zalesnění louky pod boudou Sokolka v nejvyšší části Sklenářovic. Tady jsem fotografoval lilii zlatohlavou s dvaadvaceti květy. Napsal jsem proti ničení luk ostrý článek do časopisu Živa a čekal na pozdvižení. Nic, ticho, bez odezvy. Smrčky brzy vytlačily vzácné a krásné lilie, orchideje, oměje, náholníky, arniky, česneky, suchopýry a jiné výrazné květiny. Pro fotografování a pro radost mi na Rýchorách zůstal prales. Už ho fotografuji přes šedesát let. -jh-

The Best of Jiří Havel

Jiří Havel je dnes již legendou krajinářské fotografie a jeho fotografie Krkonoš patří k tomu nejlepšímu, co v našich horách vzniklo. Zakladatelé neziskové organizace Paměti Krkonoš si proto za jeden ze svých mnoha úkolů vytyčili představit dílo Jiřího Havla v takové formě, která by ani v nejmenším nezaostávala za kvalitou jeho díla.

A tak spolu s autorem začali pracovat na přípravě monografické publikace The Best of Jiří Havel, která bude reprezentativním výběrem z jeho fotografií. Podařilo se. V únoru roku 2020 vydala Paměť Krkonoš špičkově vypravenou publikaci, která přibližuje Jiřího Havla nejen jako dvorního fotografa Krkonoš a výjimečného fotografa krajin, ale i jako bytostného umělce, jehož fotografie mají vysokou estetickou a výtvarnou hodnotu. Jiří Havel svými fotografiemi ovlivnil několik generací fotografů. Výstižně o tom ve svém úvodu ke knize píše prezident Asociace profesionálních fotografů Jan Pohribný: „Výjimečné snímky Jiřího Havla se staly nezaměnitelnou klasikou a školou vytříbeného vidění, kompoziční čistoty, práce s tonalitou a náladou, kterou dodnes někteří napodobují. Asi nebude daleko od pravdy, když se říká, že staví své stativy tam, kde zůstaly otisky stativu mistra Havla.“

Publikace The Best of Jiří Havel je již čtyřicetou autorovou publikací v pořadí. Jedná se však o první knihu, ve které je esejisticky pojednán i život Jiřího Havla, doplněný zajímavými fotografiemi z jeho života. Jak v knize píše sám autor: „Je to monografie mých nejzajímavějších fotografií za celý život a zároveň nejvýtvarnějších. A nejsou to jenom hory a příroda, ale i lidé. Já v poslední době lidi moc nefotím, takže mám spíš pověst misantropa. Ale uvědomil jsem si, že mám lidi nafoceno dost, takže to vystačí na celou kapitolu. K tomu snad musím ještě poznamenat, že se mi na stará kolena podařilo vydat svou zřejmě nejvýznačnější knihu, za což musím poděkovat nejen Paměti Krkonoš, ale i svým genům, že mi to umožnily, že jsem se toho dožil.“

U příležitosti vydání knihy The Best of Jiří Havel připravil Veselý výlet ve své galerii v Peci pod Sněžkou stejnojmennou výstavu, v rámci jejíž vernisáže byla kniha za přítomnosti autora a hojně navštívené autogramiády uvedena do života. To se stalo čtyři dny před uzavřením provozu kvůli epidemii nemoci Covid-19. Proto prodlouženou výstavu, během které bude možné některé z vystavených fotografií signovaných autorem získat, je možné zhlédnout až do ledna 2021. Nejnovější knihu Jiřího Havla je možné zakoupit v obou informačních centrech Veselého výletu, v Peci pod Sněžkou a v Temném Dole, či objednat na adrese info@pametkrkonos.cz. -eva-

Kotel, 1975.

Tour de Pec

Alan Tomášek vede horské město Pec pod Sněžkou od roku 2002, tedy páté volební období. Je nejdéle sloužícím starostou v regionu. Má hlavní zásluhu na vyjednání kompromisu se Správou KRNAP, který umožnil desítky let zablokovanou stavbu nové lanovky na Sněžku. Každá koupená jízdenka pro kabinkovou lanovku přispěje na provoz města s denní návštěvností až deset tisíc hostů. Nejen proto zve k návštěvě svého města. Alanovi obohacuje život v horách cyklistika a skialpinismus.

Alan na startu závodu Okolo Pece.

Má oblíbená cyklistická trasa je zároveň místem konání neformálního závodu, pro někoho jen obyčejné vyjížďky nazvané Okolo Pece. Jde projet na silničním i trekovém kole. Sportovní klání přátel cyklistiky a horského města Pec pod Sněžkou vzniklo náhodou při povídání mezi námi místními nadšenci. Přemýšleli jsme o uspořádání pravidelných setkání cyklistů s možností poměření sil, nenáročných na organizaci a zakončeným vyhlášením výsledků u pívka a guláše. Nápad jsme přeměnili na skutečnost s Jiřím Karlíkem a Václavem Klausem mladším. Ředitelem závodu a občasným závodníkem se stal skvělý lyžař a profesionální instruktor Jiří Matějů, který se s nadsázkou naučil obstojně jezdit na kole, aby byl mým pravidelným soupeřem. První ročník jsme jeli v roce 2006 a mimo jiné tím zahájili éru prestižních soubojů mezi ekipou pražského gymnázia PORG, vedeného tehdejšími řediteli Václavem Klausem, a místním klubem Relax Park, jehož manažerem a zapáleným cyklistou byl Jiří Karlík. Václav neváhal na závod přizvat špičkové profesionály jako třeba účastníka Gira, Tour a Vuelty Jana Hrušku. Nám místním bojovníkům tím zvyšoval tréninkovou motivaci. Rád na tu dobu vzpomínám, bylo milé vidět kamarády a známé rozesmáté na startu, jak se těší na jízdu v horách. Neměnná trasa měří 43,5 kilometrů a má převýšení 900 metrů. Startujeme v Peci nad Veselým výletem a jedeme přes Horní Maršov, Svobodu nad Úpou, Hofmannovu boudu, Černý Důl, Čistou, Lánov, Dolní Dvůr, kde u Kotelských Domků začíná nehezcí úsek trati. Táhle stoupání po horské silnici kolem Tetřevího vrchu k Rejdišti prověří síly každého borce, často zamíchá pořadím a většinou určí vítěze. Trať pokračuje dále na Tetřeví boudy s cílovou rovinkou pod Lesní boudou v nadmořské výšce 1 100 metrů. Zdejší kvalitní povrch umožňuje urputné spurterské souboje i v zadních skupinách. Hezké na vyjížďce je pestré pole závodníků. Na startovní láně se scházejí celé rodiny s dětmi, party kamarádů a taky závodáků, kteří si chtějí poměřit síly. Různorodá společnost lidí má společné nadšení pro jízdu na kole a slabost pro hory. Sportovních soubojů byla celá řada, vždy v duchu fair play, ale nejčastěji účastníci zápasí sami se sebou. K mým nejkrásnějším zážitkům patřila účast syna Alvína, který jel poprvé jako malý kluk v roce 2012. Jeho start v závodech mě tehdy potěšil, ale rozhodně jsem jej nebral jako budoucího soupeře. Brzy se situace změnila. Alvin zahorel láskou k cyklistice a na rozdíl ode mě, celoživotního hobika, se stal opravdovým závodníkem. S tím musel přijít nevyhnutelně den, kdy mě při našem závodech porazí. Dobře si ten ročník 2015 pamatuji. A to jsem se snažil udržet ve skupině co nejdéle a ukázat mu, jaký jsem borec. Nicméně nástup mladé generace se nezastavil a já podlehl o tři roky později i mladšímu ze synů Aldovi. I kvůli nim jsem rád, že se tradice nepřerušila, a věřím, že se někteří z vás k nám příště přidají. Vyjížďku

Okolo Pece pořádáme pravidelně v září. Konkrétní termín v předstihu zveřejníme na webových stránkách města Pece pod Sněžkou. Pokud si trať chcete vyzkoušet a poměřit výkon s nejlepšími, tak věřte, že rekordní čas je 1:15:43. Projet se můžete samozřejmě jen tak, jako většina z nás, pro radost. O tom je horská cyklistika především. -at-

Cestou nosičů

Málokdo z obyvatel kraje pod Sněžkou má tak hluboké kořeny jako Walter Hofer. Jeho předci sem přišli v 16. století z Jižního Tyrolska a Waltrův děda Robert Hofer mohl s rodinou v chalupě na Hoferových boudách po válce zůstat jako jediný nosič nákladů na Sněžku. Walter i jeho bratr Helmut podnikají ve Velké Úpě dodnes.

Walter a Sebastian pod vrcholem Sněžky.

S nápadem vyznačit a místy upravit trasu, po které nosiči zásobovali boudy na Sněžce, přišel soused Petr Kobr. Město Pec projekt podpořilo, kluci od Horské služby vyřezali zarostlou část cesty a Veselý výlet trasu vybavil směrovkami, lavicemi a informačními panely. Vloni v červenci jsem Cestu nosičů prošel s osmiletým synem Sebastianem a ukázal mu místa spojená s rodinnou historií. Túra začala pod stanicí lanovky ve Velké Úpě u panelu v podobě velké dřevěné krosny. Na fotografiích viděl s nákladem na zádech svého dědu Helmuta, pradědu Roberta a několik prastrýců. Ukázal jsem mu místo v centru Velké Úpy, kde si naložili dřevěné sudy s pivem, lahve s vínem, brambory, mouku, sýry a další produkty pro dvě restaurace na Sněžce. Nesli nejméně sto kilo. Ces-

ta nosičů prochází mezi hotelem Hela a ski servisem, před pensionem U modřinu uhne doleva na chodník stoupající přes skalku. U horské farmy Šimral se pasou krávy a kozy jako za dávných časů. Trasa je značená směrovkami s logem nosiče. Za chalupou Foměnkou uhýbá po loukách k prvnímu zastavení s lavičkami. Odtud je můj nejmilejší výhled na Velkou Úpu s kostelem uprostřed. Pro nosiče to bývalo jedno z míst pro krátký odpočinek. Následuje nejpříkřejší stoupání. Synovi jsem ukázal zbytek staré štětované cesty a už jsme procházeli kolem naší chalupy, kde do roku 2003 táta Helmut choval dobytek. Mnoho let, stejně jako jeho předchůdci, ráno před odchodem do zaměstnání posekal kus louky a my děti musely ještě před školou rukama trávu rozházet. Od mala jsme každé léto prožili s hráběmi při obracení a uklizení sena. Dnes je louka známou sjezdovkou a seno sklízí stroje. Nad chalupou, rodiče tu stále žijí, trasa vchází do lesa. Z lavičky je poslední výhled na stráně Velké Úpy. Vpravo jsem Sebastienovi ukázal zalesněné místo se základy zaniklé chalupy. I tady stejně jako v nedaleké boudě Portášky hospodařili příbuzní Hoferové. Pěšina prochází lesem až se napojí na známou turistickou cestu k Růžohorkám. Hosté nechápavě hodnotí vysokou lavičku, na kterou se neposadí. Takové sloužily nosičům k odpočinku, jen si podepřeli na zádech ponechané těžké krosny. Na Růžohorkách končí náročnější polovina trasy. Pokračování přes Růžovou horu až do sedla pod Sněžkou je snadné. Závěrečné těžké stoupání často komplikuje drsné povětrí. Posledním nosičům tátovi a dědovi výstup s nákladem z Velké Úpy k váze u České boudy trval obvykle pět, v zimě i více než šest hodin. My jsme se Sebastienem na vrchol došli nalehko za necelé tři hodiny. Rád se hlásím k rodinné tradici. Udělal jsem trička s motivem Cesty nosičů, až ji projdete, můžete je koupit ve Veselém výletu. -wh-

Letní putování hospodáře Davida

Horská farma Růžohorky je v nadmořské výšce 1 280 metrů v provozu celý rok. V létě se ovce a krávy pasou na stráních Úpského údolí, v zimě je tady hospodář David Mlejnek krmí a dojí ve stájích. Jen hodinu chůze od vrcholu Sněžky spolu s manželkou Radkou a nemnoha pomocníky provozují od listopadu 2006 originální hostinec s ubytováním, kterému ponechali starší název Děčínská bouda. Podávají speciality z vlastní mlékárny a tradiční kuchyně, vždy do vyprodání zásob. Za to, co David s Radkou na tomto drsném místě dokázali, mají náš obdiv.

David vyvedl krávy na první letošní pastvu na Růžohorkách.

Hospodaříme na devadesáti hektarech horských luk, kde paseme a sklízíme seno pro šedesát ovcí a dvacet kusů hovězího dobytka. Letní práce zahrnují stavbu ohrad, zajištění vody, přehánění stád, a hlavně

sklizeň sena. Vše zvládám se dvěma pomocníky. Od května do října pracujeme na více než dvaceti lokalitách. Všechny jsou zajímavými místy, která vám doporučuji poznat. Vezměte mapu a objevte je. V Horní Malé Úpě mám rád celé Eliščíno údolí, jako jedno z mála je neprůjezdné. Na Žacléřských boudách paseme doslova v jámě, starousedlíci místu říkali Schatzlarloch. V Dolní Malé Úpě letos poprvé sklízíme velkou část Latova údolí. Na zimní straně Velké Úpy mám osobní vztah k Vavřincově dolu a stráním okolo. V chalupě čp. 248 choval dobytek můj děda Rudolf Kunický. Místa, která s velkou námahou sekal kosou, já dnes sklízím s traktorem. Babičku Františku dlouhá zima a dřina v hospodářství přiměly přesvědčit dědu k odchodu do kraje, ale mě to táhlo zpět na stráně Velké Úpy. Na odlehlejší Velké Tippetovy boudy jsme vrátili hospodaření po desítkách let. I tady jsme zachránili louky před zalesněním. Začínalo to vyřezáním mohutných náletů. Už posedmé sem poženu přes Velkou Úpu stádo ovcí s pomocí dvou pasteveckých psů. Protější letní strana se jmenuje Výsluní, tam paseme a sklízíme kolem vycházkové Havlíkovy cesty, u boudy Borůvka, na prudkém svahu nad pensionem Plana a nově kolem opravené kapličky Panny Marie. Jiným hezkým místem, o které pečujeme, je dolní část osady Pěnkavčí Vrch a nedaleké Braunovy louky. Horské zemědělství jsme vrátili také na dlouho opuštěný Větrník. Přiznám se, že jediným místem, kam se netěším, je Velká Plán v Peci. Pravidelně nám tu lidé rozkulují balíky sena. To by si v Alpách nikdo nedovolil, stejně jako by neměl odvahu si stěžovat na zvuk kravských zvonců, provoz traktoru, hnojení luk nebo mouchy kolem pasoucích se zvířat. U nás si odvykli, že základem údržby horské krajiny je tradiční zemědělství. Velké zlepšení vidím doma na Růžohorkách. Po čtrnácti letech hospodaření tu opět roste bohatá tráva, vrátily se žlutě kvetoucí arniky, hosté rádi pozorují pasoucí se krávy. Z mléka v mlékárně vyrábíme máslo, jogurt, sýr, tvaroh a zákys. Nově naše produkty koupíte i na benzince dole v Peci. -dm-

Prochození terén

Nemnoho profesí má poznávání hor v náplni práce. Tomáš Novák patří do nové generace profesionálních záchranářů Horské služby, která měla dobré podmínky se na životní poslání připravit. Vyrůstal v Peci v boudě Na Muldě, vystudoval obor zdravotnický záchranář, od mala sportoval. A hlavně, zajímá se o Krkonoše.

V mém úseku se starám o tyčové značení z Richteroých bud kolem Luční až ke Slezskému domu pod Sněžkou. K tomu ještě o Jantarovou cestu a dlouhou zimní trasu Modrým dolem. Je to celkem dvanáct kilometrů tyčí rozmístěných po deseti až patnácti krocích. Při kontrole a údržbě jsem často venku, ale pro práci záchranáře to nestačí. Absolutní prioritou je znalost terénu, nemůžu jít pomáhat lidem do míst, kde jsem nikdy nebyl. Nestačí si území nakoukat, musí se procházet, abychom při hledáčkách či transportu zraněných šli najisto. Musím vědět, kam až se dostanu autem, čtyřkolkou, sněžným skútem, kde to jde jen pěšky či na lyžích. Naposledy jsme koncem května hledali v husté mlze ztracenou rodinu v obrovském prostoru Stříbrného hřebene. Chytré telefony měli vybité, tlačítkovým si zavolali pomoc, ale to nám nepomohlo je lokalizovat. Pátrali jsme mezi klečí se zbytky sněhu. Bylo vidět jen na pár kroků, chytali jsme se pohledem každého známého bodu. Ještě před setměním jsme rodinu našli. Poznávání takových lokalit je pro mou práci důležité a není divu, že jsem si mnohá místa oblíbil. Například závěr Obřího dolu, Studniční jámy, Luční horu, ale tam vás pozvat nemohu. Od mala rád chodím do Vlčí jámy, Zeleného dolu, na Severku nebo na cestu zvanou BAM na Širokém hřebenu, odkud je hezký pohled na Modrý důl a Studniční horu. Při mých výletech ať v prá-

Tomáš se vrací z úspěšné záchranné akce.

ci, nebo ve volném čase studuji příběhy a místa, kde došlo k neštěstí. Zjišťuji proč a jak se událost stala, zda bychom se tam dnes rychle dostali, jak by probíhal transport raněného dnes, v moderní době. Tragédie nám všem připomínají pomníčky. V mých oblíbených lokalitách je v Zeleném dole do kamene uprostřed potoka vytesané jméno Otto Hallmanna, který na překvapivém místě zahynul v únoru 1942 v lavině. Další tři pomníčky jsou proti proudu Zeleného potoka a všechny skrývají poučné příběhy. Na dohled od Bufetu Na rozcestí zemřel v lednu 1985 Jiří Pecháček. Na Luční hoře je deska dvou sovětských pilotů, kteří zahynuli, když narazili v listopadu 1978 do západní strany. Jacob Renner to měl ke své Luční boudě v zimě 1868 jen kousek, a přesto v době známém prostředí umrzl. Často se zastavím u Památníku obětí hor v Modrém sedle a zapálím svíčku. Na desce je uvedené i jméno mého dědy Bohuslava Nováka. I on má svůj pomníček, kam chodím rád zavzpomínat. -tn-

Důl Kovárna 2023

Z klukovského prolézání tajemných děr v lomech Horních Albeřic vznikla samostatná místní organizace speleologů. Objevili největší jeskyni v Krkonoších a na Novém Zélandu jednu z největších na světě. Se zkušenostmi z přírodního podzemí prozkoumali historická důlní díla Krkonoš. Komplex šachet a štol v Obřím dole získali do správy a veřejnosti zpřístupnili historický důl Kovárna v roce 2004. Geolog Radko Tásler je vedoucím skupiny Albeřice v rámci České speleologické společnosti a ví, kdy se turisté opět podívají do nitra Sněžky.

První metry zpřístupněné štol Prokop.

V první fázi jsme zpřístupnili nejstarší štolu Barbora a šachty Gustav a Heinrich v červenci 2004. Podle zaniklé boudy u vstupu do podzemí jsme hornické dílo pojmenovali důl Kovárna. Bylo nám líto, že nemůžeme hostům ukázat unikátní labyrint chodeb v nižších patrech. Tak naše speleologická skupina naplnila síly a pomocí nerezových žebříků a plošin v létě 2011 prodloužila podzemní trasu do hloubky padesáti metrů až na mezipatro vyražené v minulém století. V Obřím dole se začalo kutat už před pěti sty lety. Moderní průzkum se sem vrátil v roce 1952 a přefáral i díla z 19. století. To platí pro dědičnou štolu Prokop na nejnižší úrovni. Jenže po ukončení neúspěšného rudného průzkumu štolu v roce 1959 v délce téměř sto metrů uzavřeli odstřelem. My jsme šachtou Gustav slezli osmdesát metrů dolů do Prokopa hned při prvním bádání. Našli jsme tu důlní vlak, lokomotivní depo s akumulátorovou, kolejová vedení, odbočky k dalším dílům. Nápad dostat sem návštěvníky se zdál neuskutečnitelný. Ovšem po deseti sezónách provozu horní části dolu Kovárna jsme v srpnu 2013 získali stavební povolení na zpřístupnění zavalené štol Prokop. Podle naší představy nahore hosté vstoupí štolou Barbora, průvodce je provede celým dílem do hloubky osmdesát metrů a na denní světlo vyjdou štolou Prokop na úrovni dna Obřího dolu. Již jsme zajistili finance a začali zmáhat zavalenou štolu. Kvůli realizaci je důl Kovárna uzavřený. Kolaudaci celého zpřístupněného díla plánujeme za dva roky. Ve zkušebním provozu pozveme první hosty do podzemí na jaře 2023. Vedle prohlídky důlního díla poznají, že Sněžka je královnou hornin. Tak pestrá geologie u nás jinde není, proto projekt nese jméno Geologická expozice Kovárna. -rat-

Doma v Obřím dole

Jestli je někdo často v terénu, tak Jiří Holeček z Obřího dolu. Osmnáctiletý utekl z města do Krkonoš. Boudařem je pětadvacet let. Působil na Černé hoře, ale známým se stal poté, co oživil léta zanedbanou Luční boudu. Po sedmi letech odešli s manželkou Lenkou na Labskou a v roce 2011 konečně našli trvalý domov na jednom z nejkrásnějších míst v Krkonoších. Koupili boudu Pod Sněžkou nedaleko kapličky v Obřím dole a udělali z ní cíl letních a po mnoha letech i zimních hostů.

Jiří dostal dvě lamy alpy k narozeninám.

Nerad chodím, proto běhám. Z Obřího dolu je to vždy do kopce. Ode dveří naší boudy se zdá vrchol Sněžky jen kousek. Kolem vodárny a Slezského domu jsem nejrychleji vyběhl 650 výškových metrů ke kapličce za osmatřicet minut. Krkonoše jsou pro mě krátké hory. K Vrbatově boudě na západní straně to jsou tři hodiny běhu. Přitom se dívám okolo sebe a užívám si přírodu. Z působení na Luční boudě vím, kde

jsou i z cesty během dne vidět jeleni mezi klečí. Rád poznávám nové cesty a pěšiny, hezká místa nacházím i mimo nejvyšší hřebeny. Třeba lesy, louky a výhledy na okruhu okolo Pěnkavčího a Červeného vrchu nad Velkou Úpou, kolem Jeleních luk a Severky. Objevují zajímavá místa mimo hlavní trasy i na polské straně. Zároveň se s rodinou snažíme naši činnosti vytvářet hezké místo tady u nás. Pečujeme o louky, proto chováme ovce, sklízíme seno. Pro vlastní radost i pobavení hostů tu máme dvě lamy alpaky, jsou to kluci. Po dohodě se Správou KRNP na louce za kapličkou v 1. zóně paseme krávy skotského náhorního skotu. Hospodaření je znát, v Obřím dole je opět svěží luční společenství, rozšiřují se vzácné kytky. Už několik let jsem certifikovaný průvodce a pozitivní změny rád ukazují hostům, které doprovázím na horských túrách.

V zimě vyjdu dvakrát v týdnu na skialpech nahoru do Modrého dolu nebo nad Červenkovu muldu na Luční hoře. Jsem lavinový preventista Horské služby, proto dělám sondy a sleduji proměnu struktury sněhu. Podle výsledků Horská služba vyhláší stupeň lavinového nebezpečí. Minulý březen jsem se vracel z měření po turistické cestě z Modrého do Obřím dole a v lehkém terénu jsem na lyžích asi upadl. Nepamatuji si to, ale kvůli zlomeným obratlům musím tohle léto běhat opatrně. Možná se naučím jen tak chodit.

-jh-

Zapálený horal

Ve třiceti letech může být vyhořelý snad jen ajťák. Petr Kysela žil po vysoké škole v různých městech a čtyři roky strávil před monitorem počítače. Vytvořil a sám spravoval pět systémů pro obsluhu české a německé hokejové ligy různých stupňů. Najednou poznal, že musí změnit životní styl. Jeho děda Václav Kysela patřil do party horelů a lyžařů z Police nad Metují, kteří už v létě 1945 získali starou letní boudu na Richterových boudách (též VV 35/2011). Petr sem jezdil od mala a v den třicátých narozenin v prosinci 2018 se do chalupy nastěhoval. S pomocí rychlého internetu pracuje z domova ve výšce 1 200 metrů nad mořem. Vytvořil tu i současnou verzi webové databáze Archa Krkonoš®.

Doporučím vám tu nejlepší aktivitu. Sedněte si na odlehlé místo vysoko v horách, podobné horní části Richterových bud, a hodinu poslouchajte ticho. Možná pochopíte, proč lidi jako já nechtějí být součástí davu spěchajícího tam a zase zpátky, čekajícího denně v koloně aut, jen aby vydělali na nákladný městský život.

Petr teď žije na Richterových boudách.

V horách čas plyne jinak, měnící se scenérie mě často vytáhne na krátkou procházku nebo delší túru. Nejde odolat. Podobně založeným lidem doporučuji vydat se od hlavní Richterovy boudy po Železnou stezku nad Modrý důl. V místě křížení se svážnicí zvanou BAM je ukrytá hledači oblíbená multi-cache. Doprava odbočuje pěšina k vrcholu Lesní hory. Odtud je nejhezčí pohled na rozeklanou Studniční horu se Sněžkou v pozadí. V létě k naší chalupě vyjedu autem, v zimě se zásobuji na lyžích. Do Pece a zpět chodím na skialpech kvůli této scenérii právě přes Lesní horu. Jsem čekatelem Horské služby, jednou z podmínek plného členství je znalost Krkonoš. I proto se od chalupy vydávám do vzdálenějších míst. Když jdu do Špindlerova Mlýna, tak okolo Výrovky, přes Bufet Na rozcestí, Klínové boudy k výhledu z hory Stoh. Po modrém chodníku a sjezdovce sejdu dolů do Svatého Petra. Zpět vystoupám Bucharovou cestou na magické místo nad Kozími hřbety. Kolem Luční boudy se vrátím k Výrovce a domů na Richterovy boudy. I díky takovým dnům se z vyhaslého ajťáka stal zapálený horal.

-pek-

www.pecpodsnezkou.cz

Ráno na Bílé louce.

Vyhlídkové místo na Tabuli.

Kleštičky s kódem na nejvyšší tisícovce v Malé Úpě.

Vzhlížíme ke Sněžce

Starosta Malé Úpy Karel Engliš po nástupu do funkce před šesti lety nejprve stabilizoval obecní finance. Má to v rodině, jeho pradědeček Karel Engliš coby ministr financí držel pevnou měnu první republiky. Náš Karel není z Krkonoš, přišel se do rodiny boudaře Jiřího Šámala, která žila na Růžohorkách, a potom dlouhé roky v Náchodské boudě nad Pecí. Na Hrnčířských boudách jeho Michala chodila do nejvýše položené jednotřídky. Spolu se usadili v Malé Úpě a Karel se zasadil o několik nových programů pro hosty. Poznáte například maloúpskou motivační výzvu Tisícovky, na radnici navštívíte Galerii Celnice, obcí vás provede nový informační systém.

Přátele při jejich první návštěvě Malé Úpy nejprve vyzvu k prohlídce kostela svatého Petra a Pavla i sousedního hřbitova. Tam pochopí historický kontext a naši snahu tohle místo zachovat v původní podobě. Kostel jsme vloni od cirkve převzali do vlastnictví, je to velký závazek i výzva pro naši nepočetnou komunitu. Při prvním pěkném dni s přáteli vyjdeme na nejvyšší vrchol v obci. Možná nevíte, že třetina Sněžky patří do katastru Malé Úpy. Její jméno sice nemáme v názvu obce jako naši sousedé v Pecí, zato cesta na vrchol od nás je s nejmenším převýšením, pouhých 550 metrů. Na Sněžku vás pozvu tou nejhezčí trasou. Vede po modře značeném úzkém hraničním chodníku. Než se v Sovím sedle napojí na červenou značku, ocitneme se na vrcholu se zvláštním jménem Tabule (1 282 m). Kvůli magickému výhledu na Sněžku a polskou stranu hor vás vedu právě tudy. A ukážu vám polské horské středisko Karpacz, ve kterém nelze přehlédnout předimenzovanou stavbu hotelu. Při té příležitosti si můžeme chvilku povídat o horské architektuře a potřebné pokoře architektů ke Krkonošim. Tabule je jednou z deseti maloúpských Tisícovek, tedy vrcholů vyšších než tisíc metrů. Na každém najdete sloupek se jménem i výškou hory, a především se speciálními kleštičkami vždy s jiným kódem. Sběrání tisícovek zahájíte v informačním centru na Pomezích Boudách, kde získáte kartu i vysvětlení. A věřte, dostanete se i na neobvyklá místa. Na této doporučené trase jsou dalšími navštívenými vrcholy Čelo (1 269 m), Svorová hora (1 411 m) a zajisté cílová Sněžka (1 603 m). Nejjižnější tisícimetrový vrchol Dlouhý hřeben jsme si vypůjčili od Horního Maršova, ale od našeho kostela je to na kótu 1 085 metrů mnohem blíže než od toho maršovského.

Nejen z důvodu funkce starosty se potřebuji občas uklidnit. Bydlím na Pomezích Boudách a přes údolí Černá Voda dojdou za pár minut na vyhlídku u horní cesty přes Rotterovy boudy. Tady mám svůj nejhezčí a skutečně uklidňující výhled do horské krajiny se Sněžkou uprostřed obzoru. Posadím se, nikde ani živáčka, doslova balzám na duši. Na krásné louce pode mnou stojí několik původních chalup. Nejzajímavější je určitě ta vpravo s číslem 1 horního dílu Malé Úpy. Tady v roce 1986 natočil Hynek Bočan známý český film Smích se lepí na paty s Vlastimilem Brodským, Josefem Kemrem, Jiřinou Bohdalovou, Petrem Čepkem a dalšími skvělými herci. Na této louce se zastavil čas. Po dobu, co tu odpočívám, nestárnu. Vyzkoušejte to. Ještě kdyby se tu tak páslo pár krav, jak tomu bylo před dávnými lety. Pak by byla idylka dokonalá. -eng-

S kolem na férovku

Před více než čtyřiceti lety se Vráťa Grešl s paní Jitkou natrvalo usadili v Horní Malé Úpě. Řadu let byl dobrovolným záchranářem Horské služby. Boudařem v rodinném podniku U dolu v osadě Smrči je dodnes. Po celou dobu aktivně provozuje cyklistiku, nejprve na silničním a posledních třicet let na horském kole. Jeho vyjíždky mají jedno společné, vrací se domů téměř vždy do kopce.

Když jsem si pořídil horské kolo, rozšířil se mi svět. Úzké galusky mě pustily v Malé Úpě jen na hlavní silnici, ale s MTB mám před sebou celé Krkonoše. I v sedmdesáti projíždím své oblíbené okruhy férově bez elektrické pomoci. Stejně jako za mlada sleduji časy jednotlivých úseků, abych se přinutil držet tempo. Pro poznání charakteru Malé Úpy ze sedla kola vám doporučuji začít snadným okruhem přes Lví důl. Sjedete do Spáleného Mlýna a odbočíte na lesní silničku dlouhou jedenáct kilometrů. Podél Jeleního potoka je chládek i v parném létě, zpočátku i mírné stoupání. Hned po pár metrech informační tabule připomíná stavbu Francouzského chodníku válečnými zajatci. Míjíte ústí Messnerova dolu, oblíbeného místa romantiků. Za mostkem přes Křížový potok začíná ostré stoupání k Vasově louce. Pamatuji si tohle kdysi zapomenuté místo pod Sněžkou ještě v původní podobě bez cesty a s velkými trsy hořců, než jej lesáci zničili stavbou silničky. Louka se zbytkem Vasovy boudy už zarostla náletem. Cesta zatáčí doprava do svahu na samém úpatí Sněžky. Tady je cyklista nejblíže k vrcholu, kam může dojet na kole.

Vrátá šlape bez elektriky.

Prudké stoupání končí v místě zvaném Velký Polom s nádherným výhledem na nepřístupnou horní část Lviho dolu, který začíná pod vrcholem Sněžky. Dalšími zajímavými místy na trase jsou osady s původními domy Šimovy chalupy a Niklův Vrch. Z Žacléřských bud sjedete k hlavní silnici a k našemu pensionu. Nedávno se ze Žacléřských bud odstěhovali nejbližší trvale usadí sousedé Horst Mohorn s paní. Druhým a zároveň posledním sousedům v okolí Kozákovým shořela doslova nad hlavou hájenka. Jako záchranář ve výslužbě ještě chci upozornit na nebezpečné sjezdy na trase od Jelenky k nám do Smrčí, a hlavně na Dražkovický kopec při cestě z Pomezních Bud ke kostelu. Na obou místech Horská služba zasahovala několikrát, výstrahy tu nejsou nadarmo. Za mlada jsem jezdil bez přilby, protože nebyla k dostání. Tu nynější jsem dostal od kamaráda Pavla Černého, výborného cyklisty. Bez ní nevyjedu. Naposledy jsem „lehl“ kvůli chvilce nepozornosti při sjezdu od boudy Jana na louku v Latově údolí. Koulel jsem se po svahu a byl pak modrý jako Avatar. Normálně nepadám a vracím se domů s dobrým pocitem, že jsem si užil kola i hezkých míst. -vg-

Nejen na svatého Vojtěcha

Osmnáct let Hana a Petr Hemelíkovi provozují Pomezní boudu, tradice nejstarší nepřetržité služby v Horní Malé Úpě sahá do 19. století. Známé je jako aktivní obyvatelé Pomezních Bud, kteří vedou své kluky ke sportu a k zájmu o okolí. V létě podnikají vycházky na českou i polskou stranu východních Krkonoš. Hanka nám popsala, kam chodí nejraději.

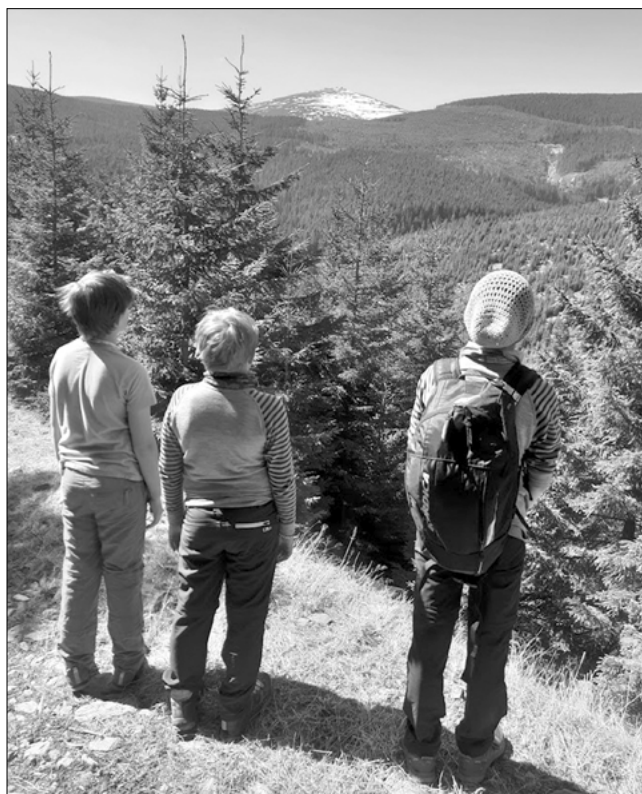
Naši synové Vojtěch a Matěj vyrůstají od narození na Pomezních Boudách. Je tu málo dětí, kamarády mají i kilometry daleko. Když to umožní provoz naší boudy, vyrážíme s nimi na výlety. Mladší syn Matěj chodí do školy v Peci, spolužák a kamarád je Vojtěch Hořejš z Výrovky. S našim Vojtou mají svátek 23. dubna. Letos byly hory kvůli epidemii bez hostů, tak jsme se vypravili k našemu oblíbenému místu s pramenem svatého Vojtěcha. Je zaznamenán v mapách, ale místo znají hlavně místní. Propagátorem je Viktor Goliáš, geolog z Přírodovědecké fakulty UK. Se studenty tu bádá od roku 2008. Pramen svatého Vojtěcha je totiž radioaktivní. Vodu prosycuje plyn radon a má léčebné účinky. Na webových stránkách obce je blog Viktora Goliáše a Lenky Hruškové pod názvem

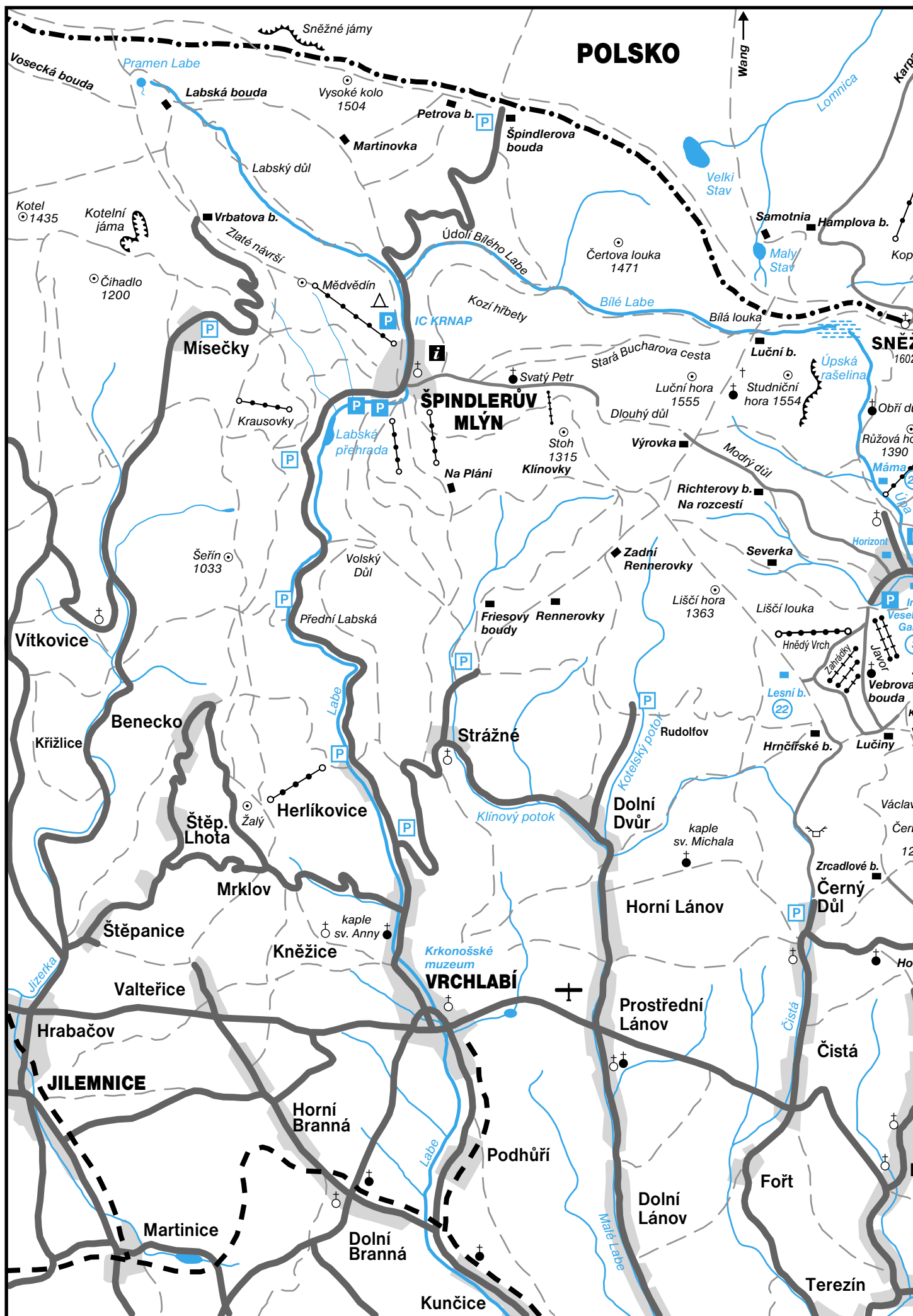
Živá voda v Malé Úpě. Popisuje, jak tady v roce 1950 hledali uran, díra s haldou a měřením hladiny vody je nejvýraznějším bodem. Pro těžbu se ložisko naštěstí ukázalo příliš malé. Pramen svatého Vojtěcha je prameniště s jedenácti vývěry. Některé tvoří malá jezírka. Přírodovědci tu postavili lavičky a pověsili na strom obrázek svatého Vojtěcha, jednoho z patronů české země. My si mácháme nohy v horní tůni, z jiných upravených vývěrů vodu pijeme. Nikde není popsáno, jak se sem dostanete. Kopec se jmenuje Haida a je nejnižší maloúpskou tisícovkou. My chodíme od Pomezních Bud po trase zimní lyžařské běžecké cesty Haida. V létě je místy bahnitá a náročná na orientaci. Nejsnadnější přístup sem vede od silnice u vyhořelé Kozákovy hájovny po lesní cestě k samotě Haida. K ní nedojdete, vpravo je směrovkou označená odbočka na lyžařský průsek. Po dvou stech metrech se stáčí doleva na paseku a k vrcholu Haida. Tady zahnete doprava a brzy najdete první studánku. Mezi jednotlivými vývěry jsou vyšlapané pěšinky, od nejvýše položeného k nejnižšímu ujdete více než sto metrů. Prameniště se dole mění v potok regulovaný srubovými přehrázkami. Vedle obrázku svatého Vojtěcha je sloupek prvního zastavení hornické stezky. S kluky vyhledáváme zapomenuté chodníčky, jeden takový stoupá na Kraví horu od mostu pod zastávkou Černá Voda. Vyjdeme u bývalého skokanského můstku a cestou máme hezké výhledy ke Sněžce. Přes Rotterovy boudy se vracíme domů. Dva různé chodníky vedou přes Tonovy domky, pokračujeme na Šimovky a přes Jelení horu k Biskupskému chodníku. Vezměte své děti do lesa na nová místa, uvidíte, jak je to bude bavit. -hah-

Informační centrum Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz. Je otevřené denně od 9 do 17 hodin, mimo sezónu od 10 do 16. Dobře se tu domluvíte německy i polsky.

www.malaupa.cz

Vojtěch, Matěj a Vojtěch na Kraví hoře.

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2020

23
MÁMA doporučená služba – strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite

veřejná silnice
Öffentliche Straße

místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen

lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige

lanová dráha
Seilbahn

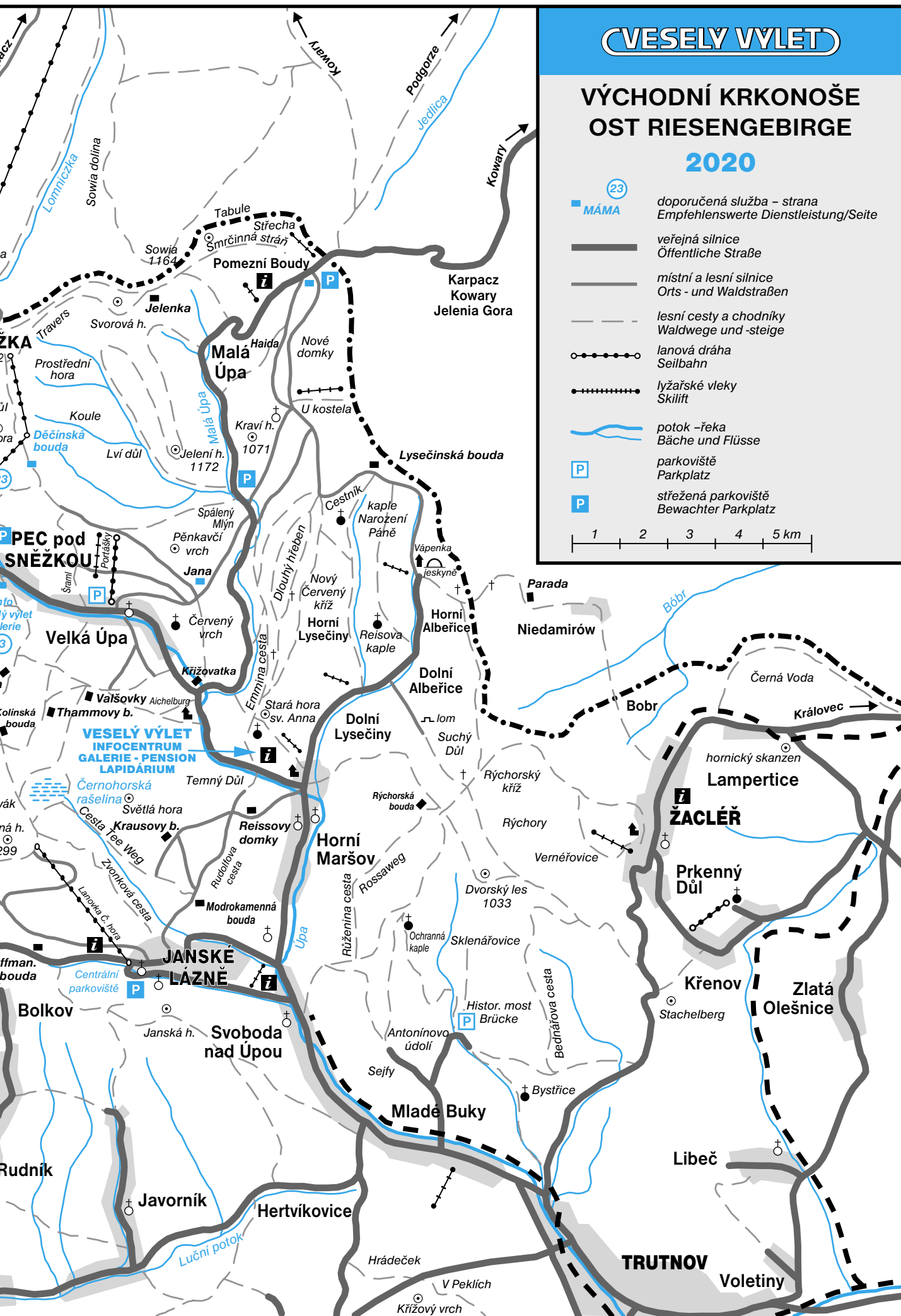
lyžařské vleky
Skilift

potok – řeka
Bäche und Flüsse

parkoviště
Parkplatz

střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz

1 2 3 4 5 km

Čtyřicet okruhů

Pavel Mrázek je dvanáctým rokem starostou obce Horní Maršov. Předtím pracoval v lesnickém provozu Správy KRNP, proto předpokládal, že zná Krkonoše dobře. Před lety si pořídil elektrokoło a při častých vyjíždkách objevil mnoho nových míst i ve své rozlehlé obci.

Od sloupových božích muk v Horních Albeřích jsou hezké výhledy, tohle místo cyklisté milují.

Bez elektrokoła bych většinu kopců nevyjel, přitom cykloturistiku v Krkonoších představují trasy plné dlouhých stoupání. Začínal jsem podle doporučených tratí v mobilní aplikaci. Nyní se občas z Horního Maršova vydávám „do neznáma“ a objevuji v širším okolí lesní i zemědělské cesty vhodné pro kola. Limit mám okolo devadesáti kilometrů za půlden, kdy použiji i náhradní baterii. Jezdím pravidelně několikrát týdně a většinou po vyzkoušených trasách. Osvědčených okruhů mám čtyřicet, když je objedu všechny, natočím tři tisíce kilometrů. Nejčastěji zajíždím na východní okraj Krkonoš, někdy cesty konzultuji s kolegou Alešem Vaničkem, starostou a cyklistou ze Žacléře. Plánujeme spolu zmapovat méně známé trasy a chceme podpořit rozšíření dobíjecích míst. Hezký okruh vede z Maršova Dolními Lysečínami do Dolních Albeřic, u odbočky k Suchému Dolu se napojím na Mánkovou cestu a pod Rýchorami projedu krásnými lesnatými partiemi až do Antonínova údolí. Za koupalištěm Sejfy uhnou doleva do Bystřice. Od parkoviště ve Sklenářovicích stoupám pět kilometrů po Bednářově cestě nad Babí. Sjedou k pevnosti Stachelberg a po lesní cestě do Prkenného Dolu. Stoupání do náměstí v Žacléři je příkré. Projedu městem na přechod do Bobru a na polské straně zamerím do obce Opawa. Zatočím doleva zpět do kopců, poslední kilometr nad Niedamirówem je nejtěžší z celého okruhu. Před sjezdem do Horních Albeřic je jeden z nejhezčích výhledů v naší obci. Svěže zelené pastviny seřazené do prastarých lánových pásů lemují lesy a nad tím ční Sněžka. Tohle místo na Celní cestě mám rád. Někdy jízdu protáhnu z Opawy po lesních cestách až na Pomezí Boudy. To je zajímavá značená cyklotrasa. Na české straně Krkonoš jsou vyznačené mnohé nové cesty, od turistických značek se cyklistické liší světle hnědým spodním a horním pruhem. Před značkami smekám. Atraktivní trasy jsou také v okolí Světlé hory. Doporučuji vyjet na Valšovky, kolem Thammových bud na Pěticestí a odtud na Václavák. V sedle u Kolínské boudy zahnete doleva na cestu kolem Černé hory, kde je opravdu hezký výhled na celé Krkonoše. Sjedete na Hofmannovy boudy a odtud na málo známou cestu přes Janský hřbet. Vyjedete u kostela v Mladých Bukách a zpět do Maršova se vrátíte přes Sejfy a Mánkovou cestou do Albeřic.

Kvůli epidemii koronaviru jsme zrušili letošní Maršovskou pouť. Přesto bych vás pozval v předvečer svátku Nanebevzetí Panny Marie v pátek 14. srpna v 18 hodin do našeho starého kostela na recitál Lenky Nové v doprovodu Petra Malásky. Nelehké období s vámi rádi ukončíme setkáním v Horním Maršově na Otevřené ulici v sobotu 12. září 2020.

-pm-

Krkonošské vrcholy

Spolumajitelka maršovské vinotéky Nade dnem Kateřina Klimešová dosud sledovala především průběh a úspěšnost vinobraní. A teď najednou horobraní. Pravdou je, že v okolí Horního Maršova vyrostlo více kopců než vinohradů, tak se učitelka v době pandemie vydala do hor a letos soutěž v Krkonoších jasně vede. V době uzávěrky zdolala 94 samostatných vrcholů s celkovou výškou 89 001 metrů.

Když mi syn mého přítele Šebastián Ioni nadšeně vyprávěl o nové soutěži Horobraní spojené s mobilní a webovou aplikací, říkala jsem

Kateřina si na Sněžce přičetla nejvyšší počet nastoupaných metrů.

si, že je to dobrá hra pro děti. Brala jsem to jako možnost vytáhnout děti na kopec a tím na výlet. Pak to ale chytlo i mě. Zaregistrovala jsem se a začala sbírat vrcholy. Vždy, když jsme vyrazili na výlet nebo na návštěvu, zjišťovali jsme si v okolí kopce či hory, které můžeme navštívit, uložit je v aplikaci Horobraní a poměřovat své nastoupané metry s ostatními horobraníky. Na jaře přišlo vyhlášení nouzového stavu a zákazy takřka všeho. Rušily se naplánované kulturní, sportovní a společenské akce, zavřely se hranice, galerie, divadla, kina, penziony, restaurace, vinotéky i moje škola. Naštěstí jsme mohli chodit do přírody. Změnil se mi životní režim, ráno a dopoledne jsem učila „na dálku“, odpoledne se vydávala na výlet a večer opravovala odevzdané úkoly. Počasí bylo krásné, hory liduprázdné a já s nabitým mobilem v kapse, abych si mohla dohledat a uložit navštívený vrchol, vyrážela na cesty. Objevovala jsem v Krkonoších místa, kde jsem doposud nebyla, ač je mám za humny, třeba Pěnkavčí či Červený vrch, Jelení horu nad Šimovými chalupami, Vlašský vrch ve Velké Úpě. Vlašské boudy neboli Valšovky jsme léta navštěvovali, ale nikdy jsem nebyla u vrcholové kóty, odkud je mezi stromy krásný výhled na Sněžku.

Často se vydávám z Maršova opačným směrem na Rýchory. Když vystoupáte k rozcestníku za Rýchorskou boudou a vydáte se po červené značce, tak v obou směrech rovnou z cesty zaznamenáte dvě tisícovky – Dvorský les a Mravenec. Nemůžete jít na další z nich – Kutnou, přestože leží nedaleko. Nachází se v 1. zóně národního parku a nevede k ní značená cesta. Naštěstí se ke Kutné dostanete krásnými lesními cestami ze Svobody nad Úpou, třeba přes Černý vrch. V Horobraní jsou vrcholy v 1. zóně bez přístupových cest sice zaznamenané, ale mají červenou značku a nezískáte za ně žádné metry. Tak na ně nelezte. Mimo 1. zónu nechodím vždy po značených cestách, ale třeba starými úvozy. Jeden zajímavý vede ke Skleňárovickému vrchu. Starou horu a Špičák mám před domem, chodíme tam do lesa na borůvky nebo houby, ale krásnou starou kamennou cestu svažem Špičáku jsem s Šebastiánem objevila teprve nedávno. Jestli vás nadchlo Horobraní, spojte tento maršovský výlet ještě s vrcholem Staré hory a pokračujte dál kolem dvou červených křížů až na Dlouhý hřeben. Je to krásná procházka, zvláště na jaře. Při takových toulkách krkonošskou krajinou teď objevuji nové trasy. Občas zabloudím, jindy objevím místo s nezapomenutelným výhledem.

-kk-

Maršov žije

Tak jako jinde stojí za pořádáním kulturních akcí pár nadšených lidí, kterým se podaří strhnout další a získat oficiální i dobrovolnickou podporu vlastní komunity. Jedním z takových aktivních lidí je v Horním Maršově Ilona Vaňousová. Po příchodu do obce před patnácti lety se zapojila do programů pro děti, přestože tehdy ještě své neměla. Dnes má plnou podporu při vymýšlení programů a organizaci kulturního dění včetně Maršovské pouti.

V době vrcholících příprav tradiční Maršovské pouti přišla epidemie a my jsme vybraným účinkujícím nemohli její konání potvrdit. Mluvílo se o omezení shromažďování až do podzimu, proto přišlo rozhodnutí letošní hlavní kulturní akce v Horním Maršově zrušit. Po uvolnění opatření jsme spolu se starostou Pavlem Mrázkem vyhlásili Maršovské kulturní léto. Výzva se ujala a už nyní máme předběžný plán různorodých pořadů. Obec finančně podpoří i malé kulturní akce,

na které zve také hosty Úpského údolí. Maršovské kulturní léto podporuje regionální kapely i místní podniky.

- 11. 7. Maršovské hudební sešlosti**
(Four Eyes, Patrola, Nadoraz, Jirablend) – před novým kostelem od 13.00
- 12. 7. Poštovní schránky k zaniklým domům**
(Kam chodí dopisy lidem, kteří zmizeli?) – workshop, DOTEK od 14:00
- 19. 7. + 2. 8. + 16. 8. Prohlídka starého renesančního kostela s průvodcem**, DOTEK vždy od 11.00
- 19. 7. Maršovská grilovačka** – kavárna Modrý most od 16.00
- 24. 7. Ochotnický spolek ŽUMPA**
divadlo tragikomedie KLUB, DOTEK od 21.00
- 25. 7. Smíšený pěvecký sbor Bohemiachor**
nový kostel od 18.00
- 31. 7. Bohdan Holomíček – FOTOGRAFIE TROCHU JINAK**
fotbalové hřiště od 20.00
- 1. 8. Drž hudbu**
koncert punk-ska a další kapely, Bertholdovo náměstí
- srpen Šárka Boušková v Latinské Americe**
kavárna Modrý most od 20.30
- 13. 8. Člověk a strom aneb Století Wolfganga Wimmera**
vycházka s průvodcem, DOTEK od 14.00
- 14. 8. Lenka Nová & Petr Malásek**
koncert, starý kostel od 18.00
- 26. 8. Tlupa Tlap**
šťavnatá muzika z podhor, Bertholdovo náměstí od 18.00
- 12. 9. Otevřená ulice**
komunitní akce s přesahem, třída Josefa II. od 14.00

V jednání jsou koncerty kapel Marta a Rasputin, Grep, Peshata. Upřesnění, doplnění programu, plakáty k jednotlivým akcím a případné změny najdete na Facebooku pod heslem Maršovské kulturní léto. Stejně informace ručně píšeme na výlohu U Hlaváčů a SKI Drahník.

-ilca-

www.hornimaršov.cz

Starý kostel Nanebevzetí Panny Marie je zachráněnou památkou, turistickým cílem i kulturním centrem obce Horní Maršov, jako při koncertu legendární kapely Spirituál kvintet.

*Kostel Nanebevzetí Panny Marie
v Horním Maršově.*

*Nedaleko zazděného náhrobku z května 1815
jsme učinili objev.*

V období současné pandemie vás zveme do nejstarší původní stavby Krkonoš, kterou je kostel Nanebevzetí Panny Marie v Horním Maršově. Říkáme pro rozlišení starý kastel, protože mladší u silnice je zasvěcený stejné události. Renesanční kostel dokončený roku 1608 byl svědkem mnoha podobně dramatických dějů. Během devěťadvacetileté práce na jeho obnově jsme se jedné takové události mohli přímo dotknout. Správce farnosti Maršov pater Jan Rybář objednal v dubnu 1987 znalecký posudek u respektovaného odborníka Vladimíra Urbana. Chtěli jsme znát jaká nebezpečí památce hrozí a co je příčinou. Po důkladném šetření jsme dostali od experta jednoznačný závěr s přehledem nutných opatření. Klenba kostela se může zřítit v důsledku stálého podmáčení severní zdi. Během staletí u ní přibyla dvoumetrová vrstva zeminy, proto se podlaha kostela dostala hluboko pod úroveň terénu. Voda zatékala do severní zdi mnoho let a spolu s mrazem způsobila postupnou destrukci. Provizorně jsme podepřeli toskánské sloupky v lodi a začali shánět peníze na venkovní odvodnění a odvětrání severní zdi. Na jaře 1990 se do záchrany kostela poprvé zapojila obec Horní Maršov. Čtyřkolový nakladač s bagrem Jaroslava Dostála začal hloubit podél severní zdi širokou rýhu až na úroveň základové spáry. Jenže u spojnice lodě a věže vyrýpl první lidské kosti. Museli jsme se chopit ručního nářadí a za chvíli bylo jasné, že jsme narazili na hromadné uložení ostatků. Vrstvu dlouhých kostí vystřídala vrstva lebek, potom pánve, obratle. Dnes bychom zavolali archeology, ale v převratné době po sametové revoluci nebylo komu. Spolupracovníci Pavel Peltán a Vráťa Peška odešli domů se slovy „nechceme chytout mor“. Zbyli jsme sami s Andělkou, hospodyní z fary. Bylo jasné, že tu máme druhotné uložení ostatků ze staršího hromadného hrobu. I proto se zvýšila vrstva zeminy u zdi kostela. Lebky měly většinou všechny zuby. Byli to snad mladí lidé? Vzpomněl jsem si na přednášky profesora Jiřího Havráňky, když nám při hygieně životního prostředí povídal o nebezpečí přírodních ohnisek pandemických patogenů, o riziku přenosu na člověka. Přidal zkušenost z likvidace posledního výskytu pravých neštovic v Somálsku. Povídal o epidemiích bakteriálních nemocí, jako jsou plicní mor, cholera, tyfus, a upozorňoval na vznik nových virů. A taky nás ujistil, že se nějaké té pandemie dočkáme. I proto jsem později bral vážně zprávy o šíření virových onemocnění SARS, MERS, ptačí či prasečí chřipky.

Na jaře 1990 jsme na hřbitově otevřeli jednu dávno opuštěnou hrobku a do ní pečlivě vysbírané kosti nejméně stovky lidí uložili. Jednou se

po znovuootevření někdo bude divit, jak početná rodina tu leží. Až potom jsme dokončili odvodňující a odvětrávací tunel, který obchází severní stranu kostela. Sledování prasklin ve zdech i v klenbě ukázalo, že se destrukce zdi opravdu zastavila. Na hromadný hrob jsem si vzpomněl o šestačtyřicet let později. V soupisu duší zpracovaném roku 2006 profesorem Helmutem Kneifelem je patrné, že v roce 1771 a především v létě 1772 umřelo ve farnosti Maršov 665 lidí z necelých šesti tisíc obyvatel. Tedy přes jedenáct procent ve všech věkových skupinách. Některé rodiny téměř vymřely. Ve Velké Úpě bylo nejvíce postižené Zadní Výsluní a Šraml. V rodině Christofa Taslera v dnešní chalupě Silnička čp. 115 zemřel šestačtyřicetiletý hospodář a všech šest dětí. Zůstala jen manželka Katharina s poznámkou žebrající. V dnes již zaniklé sousední chalupě umřel devětatřicetiletý Anton Demuth. Jeho o čtyři roky mladší manželka Katharina zemřela 9. února 1772. Ve stejný den farář zapsal dalších deset nebožtíků. Umřely i všechny čtyři Demuthovy děti. Ze třináctičlenné rodiny Christiana Brauna z Karlova Vrchu zůstali na živu jen čtyři lidé s poznámkou žiji v bidě. V roce 1772 zapsal farář Franz Karl Meier do matrice zemřelé osoby na jednapadesáti stranách, o deset let později jen na necelých jedenácti. Kvůli nepříznivému počasí v celém Království českém byl v letech 1771 a 1772 hladomor doprovázen tyfovou nákazou. Proto je možné, že jsme s paní Andělkou ukládali pozůstatky obětí takové epidemie. Pohroma přispěla k revoltě zbídačených poddaných v roce 1775 známé jako selské povstání. Rebelii v maršovské farnosti vedl Ferdinand Salwender z osady Smrči v Horní Malé Úpě. Také v jeho chalupě s dnešním čp. 76 zemřela mladá paní, další příbuzní v okolí. I to mohlo Ferdinanda přimět k radikálnímu konání. Jinou epidemii popsal maršovský farář Franz Freiwald v roce 1758, kdy v krátkém čase ve farnosti zemřelo 441 obyvatel.

Starý kostel v Maršově se během dalších let podařilo zachránit a přeměnit v zajímavý turistický cíl. Je v majetku obce a vy se můžete podívat dovnitř, třeba na unikátní barokní oltář. Všechny oběti, o kterých tu píšeme, pokřtila svěcená voda z nepřehlédnutelné kamenné křtitelnice s vročením 1572. Klíče si půjčíte na místě v informačním centru DOTEK v bývalé faře. Celé léto je v kostele výstava transcendentálních obrazů Vladimíra Součka, který tvoří jen pár kroků odtud.

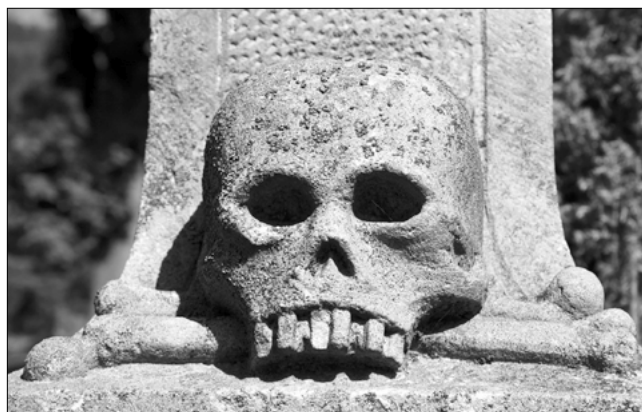
Pomsta luskounů

V lednu 2003 jsme prožili hezké chvíle ve vysokých horách Tanzanie, a ještě chtěli poznat pravé safari. Josef Vágnér mladší, syn zakladatele ZOO Safari ve Dvoře Králové a také sám znalec africké divočiny, pro nás vybral správná místa. Jako průvodce doporučil Hasana. Jenže ten onemocněl malárií a nahradit ho mohl jen Malý Hasan. Byla to skvělá volba. Tábořili jsme ve volné savaně, pozorovali největší stádo pakoňů a zeber, lov lví smečky, noční pastvu hrochů a mnohé další krásy divočiny. Dvorská ZOO je vyhlášená chovem nosorožců, i proto jsme Malého Hasana požádali, jestli je můžeme vidět ve volné přírodě. Dva dny jsme jeli na správné místo. První nosorožec stál uprostřed bažiny hodně daleko od nás. Samice s mládětem byla blíž, ale stále jen malou tečkou v dalekohledu. Ráno přecházelo v horký den a my ztráceli naději na velké setkání. Hasan zastavil na místě s výhledem na stádo zeber, gazel Thomsonových, skupinku hyen skvrnitých. A najednou se vynořil jakoby ze země padesát metrů od nás rhino. Průvodce okamžitě zařadil zpátečku a vycouval mu z cesty. Nosorožec proběhl kolem nás a my žasli nad ladností, s jakou se velké zvíře pohybovalo. Stádo zeber a antilop se před ním rozestoupilo, hyeny utekly. Za pár minut byl pryč a my jen tiše vydýchávali tu krásu. Stejně rychle, jak proběhlo setkání, přijelo terénní auto s hlídkou ozbrojenou samopaly. Každý nosorožec má svou stráž. Hasan nám pak řekl krutou pravdu. Právě jsme viděli čtyři nosorožce, tedy čtvrtinu tehdejší

populace v celé Tanzanii. V zemi, kde jich bývaly tisíce, zbylo posledních šestnáct. Jak je to možné? Hasan jen pravil: „Čínská medicína.“

Když byly na prášek s účinkem placeba rozemlety všechny rohy zabíjených nosorožců, včetně těch, co visely třeba sto let v muzeu, vznikl především v Číně tlak na náhradní řešení. Léčitelé a překupníci si vzpomněli na luskouny. To jsou ta milá zvířata s dlouhým ocasem, a hlavně tělem pokrytým šupinami jako smrková šiška. Ke své smůle mají šupiny z keratinu, stejně jako nosorožčí rohy. I když je neúčinný, luskouny decimuje nadměrný lov. Čtyři asijské druhy řadíme mezi ohrožené nebo kriticky ohrožené. V Číně byli prakticky vyhubeni. Teď se pytláci zaměřili na zbýlé čtyři africké druhy. National Geographic v červnovém čísle 2019 otiskl fotografii obsahu kontejneru se čtyřmi tisíci těly vyvržených a zmražených luskounů převážených z Indonésie na nejmenovaný trh. Šupiny byly určeny pro čínskou medicínu a maso do kuchyně. Možná právě v tu dobu došlo ke spojení dvou virů. Jedním přispěl netopýr a druhý věnoval v přírodě ulovený luskoun. Nejspíš se spojily v těle psa, kterých v Číně ročně spořádají šestnáct milionů. Ve městě Wu-chanu snědl pacient číslo nula toho správného nedovařeného psa a nový koronavirus zahájil úspěšnou cestu celým světem. Luskouni se nám pomstili i za nosorožce, tygry, slony, lvy, žraloky a další nadměrně lovená divoká zvířata pro asijský trh. Výroba v Číně v posledních třiceti letech zlevnila všechno zboží a přispěla k našemu blahobytu. I proto přehlídíme tamější porušování lidských práv, ničení životního prostředí a vraždění nejvzácnějších zvířat s tichým souhlasem jejich komunistické elity. V případě luskounů Číňané sycení trhu produkty ze šupin zdůvodňují „starými zásobami“ vytvořenými ještě před úmluvami o zákazu lovu. Stejně jako u slonoviny. Jiným lživým zdůvodněním jsou luskouni z „umělého chovu“, který se ve skutečnosti kvůli jejich úzké potravní specializaci na mravence a termity nedaří. Podle odhadu je ročně v Asii a Africe nelegálně uloveno milion luskounů. Při nedávné návštěvě území spravované Čínou jsme zažili „bezpečnostní opatření“, jaká pamatujeme v totalitním Československu, ovšem s výrazně vyšším financováním. Při masivním nasazení sledovací techniky, udavačů a různých metod zastrašování by nemohla do země bez vědomí vládnoucí garnitury proniknout ani šupina luskouna, roh nosorožce, kost z tygra nebo sloní kel. Jeden známý to komentoval slovy, že v čínské medicíně místní politici jedou buď obchodně, nebo uživatelsky. A protože v takových systémech je vždy důležitější propaganda než třeba zdraví lidí, dostal nový koronavirus možnost ovlivnit životy všech lidí na planetě. Luskouni a jiní přenašeči skrytých virů nevědí, že paralyzovali svět. Ale my bychom se měli s novou draze nabytou zkušeností rázně zasladiť nejen za ochranu luskounů.

Memento mori

Za atmosférou lázeňského města

Na samosprávě města Janské Lázně se Jiří Hradecký podílí od podzimu 1994. Radnici vede deset let, mezi starosty je jedním z neaktivnějších, kdo se pere za práva nepočetné horské komunity, poškozené třeba nespravedlivým přerozdělováním daní. Jiří byl řadu let záchranářem Horské služby, hory má rád, ale je také patriot Janských Lázní. Proto nás směr jím doporučené vycházky nepřekvapil.

Nejdéle sloužícím správcem hor je Krakonoš.
V Janských Lázních na Horní promenádě má sochu z roku 1906.

Nepozvu vás na hřebeny, nejhezčí výhled na Krkonoše z Černé paseky najdete sami. Naše město se 702 trvalými obyvateli ročně obslouží skoro milion návštěvníků hlavně ve SkiResortu a na Stezce v korunách stromů. Většina z nich nepozná centrum, proto vám radím, zažijte atmosféru lázeňského města. V Královéhradeckém kraji jsou funkční lázně jen troje. U nás můžete spojit zážitek z hor s lázeňskou pohodou. Náměstí Svobody je plné laviček a po revitalizaci už i vzrostlé zeleně. Dominantou je secesní kolonáda z roku 1904. Každou červencovou a srpnovou neděli u ní od 14 hodin hraje kapela, při špatném počasí uvnitř kolonády. V červenci v našem kině uvádíme pětadvacet filmů, mnohé v rámci netradičního festivalu Tady Vary. Na náměstí najdete tři kavárny, ale vy nebudete jen sedět. Určitě si projdete nebo na vozíku projedete Horní promenádu s řadou zajímavých míst. Pěkný je výhled od katolického kostela přes město k Černé hoře. Nejstarší lanovka v Československu vyjížděla na Černou horu přímo z náměstí. Zůstal po ní průsek využívaný dnes jako sjezdovka. Osa staré lanovky spojovala vrchol hory s věží kostela. Promenáda pokračuje mezi secesním pensionem Marianum z roku 1905 a stejně zajímavým funkcionalistickým domem Villa Sport z dvacátých let. Projdete areálem dětské léčebny Vesna a po sto metrech najdete další obnovené místo s pramenem mého dávného předchůdce starosty Exnera.

-jh-

Staré dobré lázeňské cesty

Výtvarnou dílnou Bosorka prošly stovky dětí a dospělých v jejím sídle v Janských Lázních nebo při workshopech jinde v regionu. Zakladatelka Klára Stejskalová se vedle toho zapojuje do přípravy cílů pro hosty lázní i do komunitních akcí. Povoláním učitelka

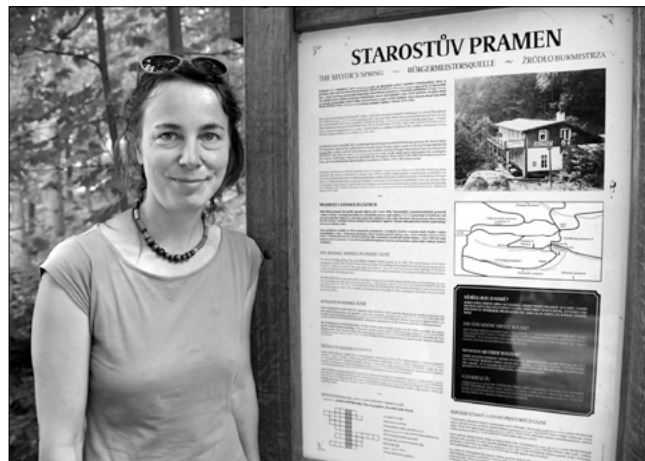
výtvarné výchovy stála u založení veřejného sadu ve stráni nad Dolní promenádou. Svůj ovocný strom si tu vysadilo třiatřicet místních rodin. Komunitní sdružení „skleníkářů“ využívá pro pěstování zeleniny někdejší zahradnictví u Horní promenády. Klára má totiž potřebu propojovat lidi. Klidně přes rajčata a okurky.

Ráda objevuji chodničky, kterými bylo okolí lázní pověstné. Většina z původní sítě ještě není obnovená, třeba ty v bukovém lese za naší dílnou Bosorka v nejspodnější části Janských Lázní. To neplatí o dříve zapomenuté a dnes tak oblíbené promenádní cestě aleji k Muchomůrce, kde je zážitková farma stejného jména. Před čtyřmi lety jsme spolu s Evou Hrubou, Tomášem Němcem a městem udělali projekt Staré dobré lázeňské cesty. Vydali jsme k tomu plán města, který si vezmete zdarma i na městském úřadu. Z deseti zastavení jich je sedm bezbariérových, dostupných i na elektrickém vozíku. Za pozornost stojí třeba Truhla u Harfy s tajemným příběhem nebo námi zvýrazněný bývalý skokanský můstek postavený pro mistrovství světa v roce 1925. Já vám doporučím tři místa. Naproti známé restauraci Lesní dům jen kousek od veřejného parkoviště vznikl parčík, který jsme vybavili dlouhým panelem s časovou osou a obrazy z dějin Janských Lázní. S grafickou Pavlinou Teichmanovou jsme děje shrnuly do osmnácti komiksových obrazů. Myslím, že to pro pochopení vývoje našeho města docela stačí. Kdyby vás při čtení už bolely nohy, můžete si náš komiks koupit na několika místech včetně informačního centra ve stanici lanovky a dokoukat jej v klidu doma. Druhým místem ve veřejném prostoru, s kterým jsme si vyhráli, je venkovní galerie na Horní promenádě. Na tři panely se díky figlu s otáčením vešlo 48 zvětšených dobových pohlednic a fotografií ze známých míst Janských Lázní. Některé jsou od místního obyvatele a významného českého fotografa Bohdana Holomíčka. Starostův pramen mám ráda především kvůli tomu, jak se nám podařila oprava kamenné kašny, chrlice s dračí hlavou, desky se jménem starosty Ernsta Exnera i úprava okolí. A je to jeden z mála dochovaných původních pramenů. Jenom nechceme podstupovat opakované nákladné zkoušky kvality vody, tak je pramen označený výstražnou cedulkou. Nejsem sama, kdo se chladivé vody ze Starostova pramene bez obav kdykoliv napije, protože stále věřím místním nezkaženým kopcům.

-bos-

www.janske-lazne.cz

Klára u obnoveného Starostova pramene.

Letní sjezdy

Jeden z tvůrců úspěšného rozvoje společnosti Mega Plus Petr Hynek může s uspokojením říct: „Po pětadvaceti letech usilovné práce teď ročně obsloužíme ve všech pěti areálech SkiResortu ČERNÁ HORA – PEC milión hostů. Z toho 150 tisíc konkrétních návštěv připadá na letní měsíce.“ V sezóně bez sněhu mají aktivní návštěvníci vedle tří lanovek k výběru několik dalších služeb z programu SkiResort Live. Ten rozvíjí a řídí Jakub Janda, proto vám může dobře poradit.

Jakub ukazuje stání dvou stovek koloběžek v Janských Lázních.

Mám radost z velkého zájmu hostů o dva vytvořené letní areály. U horní stanice kabinkové lanovky Černohorský Express je oblíbený dětský park Kabinka s osmi sportovně zábavními aktivitami. Děti tu s pomocí rodičů, instruktorů nebo samy vyzkoušejí lezeckou stěnu, bungee trampolínu, zkusí si přejít kousek nad zemí nataženou lajnu, letní tubing, prohlédnou si zimní techniku určenou pro úpravu sjezdovek. Největší zájem je ale o šlapací káry a lodičky s ručním pohonem na poměrně velké hladině nádrže vody připravené pro zimní zasněžování. Rodiče tu mají příjemné posezení s občerstvením, přitom nejsou ani blízko, ani daleko od svých dovádějících dětí. Velmi se osvědčila Herní krajina PECKA u horní stanice lanovky Portášky ve Velké Úpě. Unikátní návrh i provedení získalo vysoké hodnocení odborných porot, ale nejdůležitější je ocenění rodičů a dětí. Při pěkném počasí je tu stále živo. Půjčovnu koloběžek najdete na Černé hoře i na Portáškách, proto můžete po hraní s dětmi staršími šesti let sami sjet do údolí. Dbáme na vaši bezpečnost. Tratě pro koloběžky jsou dobře značené i s výstrahami před složitějšími místy a každý zájemce spolu s přílbou od kolegů dostane instruktaž s vysvětlením trasy i zásad bezpečnosti. V loňském létě se na koloběžce svezlo třináct tisíc návštěvníků a měli jsme ohlášeno dvacet lehkých úrazů. To je podstatně nižší poměr než třeba v zimě na lyžích. Ale i tak by nikdo neměl podceňovat jízdu na koloběžce či horském kole z krkonošských kopců. Pro každého je to velký zážitek. I proto řada hostů přijede do areálu jenom kvůli sjezdu na koloběžce. Vloni si nejvíce lidí půjčilo moderní stroj s odpruženou vidlicí, horskými pneumatikami a kotoučovými brzdami na Černé hoře. Do Janských Lázní mohou sjet po horské silnici za 45 minut. Jeden z instruktorů drží rekord osm minut, to není závod, ale výlet! Doporučuji vám delší trasu přes Velké Pardubické boudy k Modrým kamenům. Jen pár kroků od cesty najdete moje oblíbené místo, skalnatou vyhlídku s krásným výhledem do kraje. Nebo si koloběžku vyzvednete až nahoře ve stanici lanovky a předtím zajedete na nově upravený převážně dřevěný chodník kolem Černohorského rašeliniště. Někdy

hosté k tomuto místu sjedou i s koloběžkou. Ještě žádná se nám neztratila, a navíc půjčujeme i zámek. Pro vaše pohodlnější rozhodování i odbavení v areálu jsme zavedli on-line nákup se zvýhodněnou cenou. Náš tým se na vás těší.

-jj-

Vyzkoušené trasy

SkiResort je důležitým partnerem pro hosty východních Krkonoš a také pro místní komunitu. V různých profesích ročně zaměstná celoročně nebo častěji sezónně více než 450 lidí z regionu. Michaela Klečková vyrůstala v Obřím dole, její otec Miloš byl osmadvacet let náčelníkem Horské služby v Peci. Míša výborně lyžuje, po ukončení závodní kariéry a studia odešla do Špindlerova Mlýna a deset let trénovala malé závodníky včetně budoucích reprezentantů. Vystudovala obor tělesné kultury a rekreologie a byla ráda, že po návratu domů do kraje pod Sněžkou našla uplatnění.

Ve SkiResortu se starám o provozní marketing. Nejčastěji mou práci poznáte, když si v našich službách nebo v kterémkoli informačním centru v regionu vezmete tištěnou skládačku či brožuru. V létě rozdáme 50 a v zimě dokonce 150 tisíc kusů. Materiál vám pomůže při výběru programu, udělejte si čas na přečtení. Vedle základních informací o provozu a cenách lanovek, TourBUSu, půjčoven elektrokol a koloběžek či výhodách TourPASu jsme letní skládačky vybavili mapou s vyznačenými doporučenými trasami. Jezdím po horách na kole a mám navržené okruhy vyzkoušené. Mezi mé cíle patří v lesích schované luční enklávy, 1. krkonošská cyklistická naučná stezka vás zavede na Vlašské, Velké Típelty a Krausovy boudy. U horní stanice lanovky na Černé hoře začíná i náš nejdelší doporučený cyklistický výlet nazvaný Šest hřebenů. S elektrokolem v klidu projedete za čtyři hodiny velkou část východních Krkonoš. Ráda mám méně známá místa jako Emminu cestu, údolí Horních Lysečín, z práce v Janských Lázních se vracím kolem Modrokamené boudy po Rudolfově cestě do Maršova. Zkušenosti z lyžování a pohybu v přírodě mi pomáhají i v mém dalším pracovním poslání. Starám se o výběr oblečení, osobně vybavím a ustrojím každého zaměstnance. Doufám, že to našim lidem v oblečení se značkou SkiResort sluší.

-misa-

SkiResort ČERNÁ HORA – PEC, provozuje společnost MEGA PLUS, Janské Lázně čp. 265, PSČ 542 25, infolinka 00420 840 888 229, e-mail: skiresort@skiresort.cz, SkiResort Live tel. 733 737 840.

www.skiresort.cz

Michaela je v horách doma.

Hospodář z Lesní boudy Michal Kreipl.

Horská farma Lesní bouda

Před čtvrt stoletím se učitelka z Prahy Markéta Kreiplová rozhodla zásadně změnit život a stala se boudačkou v Krkonoších v nadmořské výšce 1 100 metrů. Obstála a spolu s manželem Pavlem vytvořili oblíbenou službu. Nyní postupně předávají Lesní boudu s horskou farmou mladší generaci. Syn Michal Kreipl a snacha Olga studovali obory zaměřené na cestovní ruch. Michal nám představil nabídku Lesní boudy a prozradil své oblíbené místo.

Historie původně prosté horské chalupy s chovem dobytka v sedle pod Liščí horou sahá až k roku 1730. Přes sto let je luční enkláva spojená i se službami pro hosty. Naše rodina na Lesní boudě hospodáři pětadvacet let. Nejprve jsme opravili zanedbaný historický dům a potom obnovili pastviny okolo boudy. Na louce se pasou ovce a kozy, naše horská farma je certifikované ekologické hospodářství. Tomu odpovídají i některé speciality kuchyně. Klasickou pochoutkou Lesní boudy je ragú z místního jehněčího či kůzlečího masa, které servírujeme jako moderní wrap. Nesmí zde chybět ani kozí sýr. Zrající sýr grilujeme a můžete si tak vychutnat ojedinělý toast, kde vedle porce sýra naleznete brusinky i křupavou slaninu. I letos jsou v nabídce tradiční krkonošské polévky, třeba poctivá gulášovka s masem. Neodmyslitelný je borůvkový koláč. Krkonošské sejkory, starý tradiční pokrm z brambor, se připravovaly na mnoho způsobů. Často s dary krkonošských lesů – houbami. Na Lesní boudě plníme sejkorky houbovým ragú a salátem. Kdo dá přednost sladké variantě, objedná si je coby originální dezert naplněný speciálně upraveným jablečným rozvarem. Jako většině podnikatelů v pohostinství a v cestovním ruchu přinesla koronavirová odstávka i na Lesní boudu úvahy nad dalším směřováním horské restaurace. Učinili jsme rozhodnutí: Otevřeme záchranné okénko. To se nakonec osvědčilo natolik, že zůstane novinkou letošní sezóny, tedy po celou dobu letních prázdnin. Někdo může fastfoodový způsob servírování zatracovat, ale restaurační s obřími steaky, pečenými žebry či jinými přeplněnými talíři je dole v Peci tolik, že rychlé a cenově dostupnější občerstvení s tradičními prv-

ky může být zajímavou alternativou při vaší túře. Na Lesní boudě si jídlo vychutnáte u kvetoucí louky s pasoucími se zvířaty.

Už samotný dva a půl kilometru dlouhý výstup z Peci pod Sněžkou po žluté turistické značce je hezkým výletem. Lesní bouda se stala pro mnohé hosty cílem, zpestřeným zajímavou nabídkou tradičních krkonošských jídel v netradičním provedení. Někteří si cestu zkrátí sedačkovou lanovkou na Hnědý Vrch. Od horní stanice s rozhlednou k nám vede pohodlná kilometrová procházka. Nová doba přináší nové způsoby, a pro někoho i nové dosud neobjevené cesty. A nemusí vždy směřovat na přeplněné vrcholové stezky. Doporučím vám okruh zařazený do naší nabídky. Od Lesní boudy se vydejte po široké cestě k Hrnčířským boudám, ale před nimi odbočte doprava a po modré turistické značce projděte přes louku k potoku. Následuje nádherný úsek s povarovým chodníkem přes kvetoucí rašeliněš. Tohle místo mám rád, jistě uchvátí i další milovníky přírody. Ale pozor, je potřeba se chovat tiše, procházíte hnízdištěm vzácného tetřívka! Idina cesta vás povede lesem až k turistickému přístřešku na Rejdišti. Pokračujte po žluté k Tetřevím boudám. Tady si vychutnáte krásný výhled na hřeben Žalého, v Českém ráji poznáte unikátní siluetu zříceniny hradu Trosky a více na západ stejně zřetelný Ještěd. Můžete se po lesní silnici vrátit zpět k Lesní boudě nebo pokračovat po žluté stezce na Liščí louku.

Milovníci domácí atmosféry původních chalup u nás najdou také ubytování s polopenzí v malých, leč útulných pokojích. Z oken je výhled na Černou horu a daleko do nížiny, která před vámi leží jako na dlani. Naši ubytovaní hosté jsou odměněni absolutním nočním tichem, pohledem na hvězdnou oblohu nerušenou světelným smogem. Ráno se probudí plní energie. Přijďte se sami přesvědčit, že i rychlé občerstvení může vycházet z regionální kuchyně. Při vašem výletu si odpočínáte od ruchu v údolí a poznáte neobjevené toulky po Krkonoších. -mik-

Lesní bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel., fax: 499 896 343, mobilní: 602 148 099, e-mail: info@lesnibouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

Wellness hotel Bouda Máma a Pecký pivovar

Majitel známého hotelu Bouda Máma Vladimír Nikl měl šťastnou ruku, když do svého týmu přijal místního kluka Radka Orta. Každý manažer ocení partnera, na kterého je stoprocentní spolehnutí. A ještě k tomu má vždy dobrou náladu. Radek zná horské město Pec pod Sněžkou jako vlastní boty, včetně obyvatel.

Provozní ředitel Radek Ort doporučuje pivo Sněžka.

Jsem provozním ředitelem hotelu Bouda Máma čtrnáct let. Prožil jsem tu přerod podnikové boudy na „hotel roku 2019 Královéhradeckého kraje“ se širokou škálou služeb. Kdo proměnu mohl vnímat silněji než já, když jsem v socialistické podnikovce vyrůstal? Táta v boudě Máma správcovoval dvacet let. Mnohem později mě oslovil náčelník, tak říkáme vizionáři Vladimíru Niklovi, a já se bez váhání vrátil do místa svého dětství, na krásné místo v Růžovém dole. A pak se toho tolik událo. Po modernizaci a rozšíření původního dřevěného domu přibyl v sousedství nový čtyřhvězdičkový hotel, wellnessový program s bazénem, Kneippovou ochlazovací lázní, masážními sprchami, finskou, solnou, laconiovou a bylinkovou saunou. Pod hotelem máme víceúčelové hřiště a v zimě kluziště, lyžařský vlek se zasněžováním. Vlastní skibusy vozi hosty do skiareálu. Součástí hotelu je hřiště na squash, posilovna s několika stroji, stolní tenis, bowlingová dráha a biliár. Vozy hostů parkují v údolí v hotelových garážích a na vlastním parkovišti. Nahoru je vozí hotelové

taxi. Naše nabídka se rozrostla, když přibyla druhá restaurace s grilem a pizzerií. Osobně dohlížím na přípravu a podávání jídla, u nás pečený staročeský kváskový chléb musí chutnat. Před třemi lety jsme otevřeli Pecký pivovar. Pro letošní letní sezónu náš dvorní sládek Honza Kyberberger navěřil šest druhů piva Sněžka. Spodně kvašené jsou výčepní desítka, ležák dvanáctka a tmavá třináctka. Silnější svrchně kvašenou máme jedenáctku SUMMER ALE a patnáctku NEIPA. Naše speciální Sněžka IPA má sílu 1 603 metrů, tedy 16,03 stupňů. Pivo čepujeme a prodáváme i lahvované. Kvůli ochutnávce tradičního českého piva, které není filtrované ani pasterizované, k nám přicházejí hosté z celého údolí. Vždy po dokončení dalšího vylepšení čekám, co náčelník zase vymyslí. Teď je v plánu zimní zahrada navazující na bazén a sauny. Je s podivem, že po vši modernizaci tu zbylo několik drobností z mého dětství, třeba lavice pod okny, stůl, u kterého jsme sedávali, jedna šatna pro personál, borové obložení schodiště a jako relikvie několik tátových dřevěných plastik. Náčelník se stará o naši širokou klientelu od podnikových akcí přes pobyty sportovních klubů po víkendové návštěvy rodin s dětmi. A já mám tohle všechno s pětadvaceti lidmi na starosti.

Když se podívám na naše hosty, hned odhadnu, jaký výlet jim můžu doporučit. Rodiče s kočárky v Peci najdou dvě oblíbené trasy. Letos uvítají nový hladký povrch cesty do Obřího dolu ke kapličky. Z Velké Pláně vede Zeleným dolem pozvolná cesta kolem chladivého potoka k boudě Jelení louky. Jestliže si rodiče vezmou děcko do krosny, mohou projít Obřím dolem ke Slezskému domu a na Sněžku. Vráť se přes Růžohorky, odkud vede přímo k našemu hotelu v mapě vyznačená parádní pěšina Růžovým dolem. Tímhle místem je nadšený úplně každý. Delší okruh s několika zastávkami doporučuji po trase z Obřího dolu, propojkou do Modrého dolu, Železnou stezkou na Richterovy boudy, přes Výrovku k Luční boudě a Obřím dolem zpět k nám. Když si hosté v hotelu půjčí elektrokolo, sjedou do Pece a od náměstí vystoupají na Šimonovu stráž. Po vrstevnici projedou nad Velkou Úpou k boudě Jana. Snadno se dostanou do Spáleného Mlýna a zastaví v malebné lokalitě U kostela. Odtud je to kousek na Pomezí Boudy a do Spáleného Mlýna se vrátí přes unikátní Lví důl. Domů dojedou po silnici nebo opět kolem boudy Jana se sjezdem do Velké Úpy. Naši stálí hosté hotelu, restaurací a pivovaru vědí, že máme otevřeno 365 dní v roce. Tedy když se nepřížene něco jako Covid-19.

-ro-

Pecký pivovar a Bouda Máma Wellness hotel v Peci pod Sněžkou
čp. 124, PSČ 542 21, majitel Vladimír Nikl, tel. hotel: 602 304 989,
tel. rezervace ubytování: 244 465 666, e-mail: hotel@boudamama.
cz, www.boudamama.cz. Domluvíte se i německy, polsky a anglicky.

Areál hotelu Bouda Máma v Růžovém dole.

Pomník císaře Josefa II. na Rýchorském náměstí, vzadu budova Městského muzea Žacléř a úplně vzadu Královecký Špičák. Výjezd na jeho vrchol na horském kole je velkou výzvou i pro zdatné cyklisty, jako je starosta města Aleš Vaniček.

Vypadá to, že starostou se v Žacléři může stát jen aktivní cyklista. Mnoho let radnici vedl Miroslav Vlasák a zasloužil se o pořádání cyklistických akcí i propagaci této aktivity v regionu Žacléřsko. Současný starosta Aleš Vaniček je původní profesí fotograf a redaktor. Jako jediný starosta z Krkonoš si troufl na letošní extrémně náročnou trať silničního Krakonošova cyklomaratonu s pěti horskými premiemi. Dojel do cíle a při průjezdu Žacléřem před sebou hnal esa světové cyklistiky, jako jsou Roman Kreuziger, Josef Černý, Petr Vakoč, Jan Hirt, Jan Bárta, i elitní cyklokrosaře Michaela Boroše a Adama Toupalika, který závod dlouhý 134 kilometrů s převýšením skoro 2 300 metrů vyhrál. Není divu, že vás na cyklistickou silniční vyjížďku zve právě Aleš.

Žacléř leží na východním okraji Krkonoš i národního parku, v odlehleém pohraničním koutě plném lesů. To bylo dlouho považované za nevýhodu až hendikep. Časy se ale mění. A právě poloha nabízející rozmanitost hor i podhůří, kopců, mírně zvlněné krajiny, snadnou dostupnost přírody i polského příhraničí je naší velkou výhodou.

To, že se do Krkonoš jezdí na kola horská, je jasné, nelze však pominout obrovský nárůst popularity silničního cyklistiky. Tim spíš, že kvalita cest se výrazně zlepšila. Takže silnička a Krkonoše jdou velmi dobře dohromady.

Kde začít? Samozřejmě na Rýchorském náměstí, odkud to jde rychle do Prkenného Dolu, pomalu k dělostřelecké tvrzi Stachelberg a pak zase fofrem do Trutnova, tak, jak se střídají sjezdy a stoupání. Rozhodně nemá cenu se hrnout na hlavní silnici do Pece pod Sněžkou, klidnější je projet obcí Mladé Buky. Potom se rušné silnici stejně nevyhneme, je ale široká a bezpečná až do Horního Maršova. A tady začíná právě kouzlo Krkonoš ze sedla (nejen) silničního kola. Na vychutnání zdejších krás je času dost, kopec je prudký a tomu odpovídá i rychlost. Úzká asfaltová silnička nádherným údolím přes Dolní a Horní Alberice, Lysečinskou boudu a Cestník nás dovede ke stejné zajímavému místu, kostelu sv. Petra a Pavla v Malé Úpě. Odtud je to pak prudký kousek na Pomezí Boudy, kde se vyhoupneme nad hranici 1 000 výškových metrů. A kudy dál? S jistotou to bude z kopce. Skalní vrchají mohou vyrazit na českou stranu a dát třeba Černou horu. Skvělý výjezd za pěkného počasí odmění cyklistu úžasným výhledem. Ale ta dřina. Zpátky si pak můžeme užít stejně skvělý sjezd třeba na janskolázeňskou kolonádu. Kdo ne-

chce kopce, musí z Pomezí do Polska. A to stojí taky za to. Sjezd vede až do Kamiennej Góry, úvodní serpentiny jsou jak z italských Dolomit. Ve městě není třeba se zdržovat, důležité ale je najít výchozí bod nové cyklostezky vytvořené v trase nevyužívané železniční trati. Bezpečně, v klidu a pohodě se dostaneme do Krzeszowa k cisterciáckému klášternímu komplexu s impozantní bazilikou Nanebevzetí Panny Marie. Do pohraniční Lubawky je to jen přes kopec a do Žacléře zbývá pár kilometrů. Těsně před cílem se ale vyplatí odbočit do osady Černá Voda k Labyrintu Jana Amose Komenského. Místo, kde se velký učenec loučil s vlastí, zdobí památník odkazující na jedno z jeho nejslavnějších děl. Genius loci tu doplňují krásné výhledy na Krkonoše, naše město i Vraní hory.

-av-

V Městském muzeu Žacléř pracoval jako restaurátor její otec, Eva Rennerová tu vypomáhala už jako studentka před dvaceti lety. Práci v muzeu přijala jako poslání, podílela se na jeho směřování, dnes je výjimečné nejen v Krkonoších. Vedle tradičních žacléřských témat muzejníci objevili malíře Joanna Koehlera, vzpomínky židovské vězeňkyně uvedli na výstavě Dopisy Sale, připomněli průkopníka letectví Karl Illnera. Velkou zásluhu má Eva na záchraně a obnově sochařských památek ve městě a v okolí. Nejen k jejich prohlídce vás ráda pozve.

„Odpočinkový pobyt v Žacléři – lze jej doporučit všem, kteří hledají venkovský klid, avšak chtějí zůstat nablízku důležitým turistickým trasám...“ Tento úryvek z novinového článku z roku 1911 lákal návštěvníky do našeho malého městečka. Mohu konstatovat, že tato slova jsou v podstatě platná dodnes. Ano, neoplyváme komerčními aktivitami pro davy turistů, ale na své si zde přijdou lidé hledající klid, odpočinek, daleké výhledy, skryté příběhy i krásnou přírodu a „obyčejné“ radovánky jako lanové houpačky, bosí stezky, svezení na loďce či hledání cesty labyrintem. To vše na dohled větším střediskům i trasám. Následující řádky přinesou několik osobních tipů na výpravy do míst často spíše pozapomenutých, která mají svůj zvláštní půvab.

Nejprve vás provedu po stopách Jana Amose Komenského do osady na samé hranici s Polskem, do Černé Vody. V zimě roku 1628 tímto místem procházel Komenský spolu se svými bližními. Jeho kroky směřovaly

do polského Lešna a do své vlasti se již nikdy více nevrátil. V místě u hranice jsme vytvořili zajímavý kamenný labyrint s citáty Komenského připomínající tuto událost. Černá Voda, nazvaná podle Černého potoka, který v osadě vyvěrá, upoutá pozorného návštěvníka nezvykle velkým počtem nedávno restaurovaných sakrálních památek, na které narazíte doslova na každém kroku. Nepřehlédnete barokní sochu svatě Anny, obecní kříž na mlýnském kameni, u kterého dříve zastavovaly povozy převážející zemřelé, aby se pomyslně naposledy rozloučili s rodným místem. Lahmerův, Hampelův nebo Fingerův kříž zbudovali místní lidé jako poděkování či přimluvu k Bohu. V krajině jsou také dobře patrné navršené haldíčky porostlé brízami a jinými stromy, to vše jsou pozůstatky po dolování černého uhlí. Právě v Černé Vodě, v domě, který byl nazýván Burg a stával u vápenné pece, měli sídlo majitelé žacléřských dolů Mangerovi i Müllerovi. Na černovodských polích si také rozložili roku 1778 tábor prusští vojáci včetně svého vůdce pruského panovníka Friedricha II., který v Černé Vodě sepsal elegii na svého přítele básníka Voltaira, když jej zde zastihla zpráva, že zesnul. Originál rukopisu je uložen v berlínském archivu. Možná jej k sepsání inspirovaly poutavé výhledy. Z Černé Vody se nabízejí pohledy na město Žaclěř s dominantní budovou porcelánky, na Sněžku, Vrani hory i blízký hornický skanzen Dolu Jan Šverma, který se pro Vás může stát také zajímavým cílem. Jednu z přírodních dominant Žacléřska představuje pohorí Vrani hory. Při pohledu od Žaclěře i Černé Vody skutečně připomíná vránu s rozpráženými křídly. Nejvyšším vrcholem je s 880 metry Špičák. Vystoupáte na něj po modré turistické stezce z Královce nebo zvolíte cestu porfyrovým lomem, dříve místními nazývaným Fuchslach, tedy liščí nora. Po strmém výstupu je odměnou neokoukaný výhled na Žaclěř i Krkonoše se Sněžkou. Další turisty tu s velkou pravděpodobností nepotkáme, ale můžeme natrefit na paraglidisty, kteří při startech z vrcholu Špičáku využívají dobrou termiku. V další žacléřské osadě Prkenném Dole se především lyžuje. Teď v létě se vypravte k rybníku na samém konci osady. Je to ideální místo pro rodiny s dětmi. Nabízí opečení buřtů v buřtárně na hrázi rybníka, projížďku přistavenou loďkou Sněženkou, nazvanou podle Sněžného potoka, který rybník napájí, lanové houpačky, houbaření v přilehlém lese, bosí stezku nebo brouzdání v rybím přechodu. A na závěr velmi osobní tip v podobě výpravy na Sněžné domky. Rýchory samotné začínají díky vzácným květinám a malebné krajině nabývat rychle na známosti, poněkud zastrčenou částí je luční enkláva dříve nazývaná Weiselt. K ní dojdete po žlutě značené turistické stezce od Rýchorského kříže. Místní lidé tvrdí, že dokud na Weiseltu leží sníh, neřekla zima své poslední slovo. Právě zde pramení Sněžný potok, který se zurčením stéká do prkennodolského údolí a dále putuje přes Ličnou do Úpy. Z enklavy se otevírá okouzující výhled nejen na Vrani hory. V dobách minulých bychom zde našli tři domy. Jeden z nich obývala rodina Rennerova. Dnes je pro nás obtížné představitelné, že zde hospodařili lidé. Odtud z chalupy čp. 37

Eva Rennerová u obnoveného pomníku padlých v osadě Černá Voda.

každý den ve tři ráno vyrazil Ernst Renner za prací do žacléřského kamenouhelného dolu, aby stihl ranní šichtu. V zimě volil cestu na lyžích. Jeho otec Franz se zase čas od času vypravil do Pece, aby si privydělal k živobytí nošením na Sněžku.

Informace ke všem zmiňovaným a dalším zde nerozepsaným zajímavým místům získáte v našem informačním centru na Rýchorském náměstí. Jeho součástí je také muzeum nejnověji lákající na výstavu věnovanou pohostinským zařízením na Žacléřsku. Dozvíte se na ní, jak složité bylo v dobách minulých získat pohostinskou koncesi, kde poobědval Josef II., kde bylo v Žaclěři první kino, jaké ingredience používala kuchařka paní Minka Nimschová, kam chodili pravidelně horníci, který hostinský spolupracoval s pašeráky... A také vám rádi představíme dechberoucí expozici sbírky porcelánu pana Václava Petíry, čítající na 800 vystavených porcelánových sošek se světskými i náboženskými motivy, které byly v Žaclěři vyráběny do roku 1945.

Městské muzeum Žaclěř a Turistické informační centrum, Rýchorské nám. 10, 542 01 Žaclěř, tel. 499 739 225, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin.
www.muzeum-zacler.cz **www.zacler.cz**

VESELÝ VÝLET®

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Lenka, Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Eva Hrubá, fotografie: Karel Engliš, Hana Hemeliková, Jiří Havel, Lenka Klimešová, Pavel Klimeš, Jiří Matějů, Hans-Jürgen Warsow a archiv vydavatelů, sazba: Tisk Ofset a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Profi-tisk group s.r.o., Olomouc, překlad do němčiny: Hans-J. Warsow. Uzávěrka: 5. 7. 2020, náklad: 40.000 kusů, z toho 25.000 kusů v české a 15.000 v německé verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 55/zima 2021) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky, nebo 190 Kč, jste-li v cizině, nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

ZANIKLÉ OBJEKTY

Zapsaný ústav Paměť Krkonoš soustavně doplňuje informace do své webové databáze Archa Krkonoš®. Cílem je získat a zpřístupnit informace o všech objektech, co tu stojí nebo kdy stály. Náš badatelský tým zpracovává přehled majitelů, stavební vývoj a získané obrazové dokumenty, jako jsou stavební plány, kresby, prospekty a hlavně fotografie. Objekty propojujeme s konkrétními lokalitami, událostmi a lidmi v časovém rozpětí od 17. století dodnes. Databázi Archa Krkonoš stále vylepšujeme, novinkou je mapa zaniklých míst.

Jméno Tonovy domky, dříve Tonhäuser, napovídá, že na luční enklávě v Dolní Malé Úpě bývalo několik stavení. Dnes je tu jedna chalupa s čp. 42, zachycená na titulní straně tohoto vydání Veselého výletu. Od ústí Lviho dolu sem vede pěšina, podle agrárních valů z vysbíraných kamenů je poznat, kde začínají kdysi obhospodařované pozemky. Větší plochu enklávy Tonovy domky už pokrývá les. Jen kousek od stezky jsou patrné půdorysy dvou zaniklých domů. Po vyhnání původních obyvatel je nikdo nechťel, tak případně státním lesům. Zdeněk Říha sloužil ve zdejšímu revíru jako mladý hajný. Vyprávěl nám, že nejprve bydlel s kolegou Karlem Rezkem v chalupě čp. 92 na nedalekém Niklově Vrchu, ale chtěl mít vlastní domácnost, tak se v polovině padesátých let nastěhoval do prázdné chalupy čp. 41 na Tonovkách. Jenže mu dřevou střechou teklo do postele. Tehdy se staré domy neopravovaly, hajný se prostě odstěhoval do prázdné chalupy čp. 38 na sousedních Šimových chalupách. Zdeněk Říha byl nejspíš poslední, kdo v chalupě na Tonovkách bydlel, v roce 1957 ji lesní správa evidovala jako volnou k nabídce chalupářům. Na pohlednici Spáleného Mlýna z roku 1965 už jsou chalupy čp. 40 a 41 zbořené. V osmdesátých letech jsem ještě fotografoval zbytky roubení jednoho z těchto domů. Vlevo výše stála chalupa čp. 40, dnes tu rozkládá své mohutné větve starý javor klen. V bývalém chlívě mají jeleni kalíšť, jak je vidět i na současných fotografiích vložených do databáze Archa Krkonoš. Podle legendy založili enklávy Niklův Vrch, Šimovy chalupy a Tonovy domky bratři Nikolaus, Šimon a Anton Kirschlagerové. Ze zkušeností s jinými zprávami z dávné minulosti víme, že mívají pravdivý základ. Majitele můžeme s jistotou přiřadit k jednotlivým domům až po zavedení číslování roku 1771, tedy dvě stovky let po příchodu dřevařských kolonistů. V roce 1771 chalupy na Tonovkách vlastnili Christian a Bernard Wimmerové, třetí s pozdějším čp. 40 Karl Hintner (*1710). Ten ovšem o rok později i s manželkou Barbarou zemřel v době epidemie. Nejpozději od roku 1805 tu hospodařil Josef Lahmer zvaný Wassajusef (*1778). V Krkonoších se často opakovala příjmení starých rodů, proto se místní lidé rozlišovali přezdívkami odrážejícími lokalitu, povolání, příbuzenské poměry nebo odkaz na jméno otce či děda. Více než sto let na Tonovkách v chalupě čp. 40 hospodařil jiný známý maloupský rod Grabiger. Z osady Smrčů sem přišel Anton Grabiger (*1817), pak chalupu s loukou převzal jeho syn Johann (*1836), potom vnuk Johann (*1865), posledním byl pravnuček Wilhelm Grabiger, zvaný Firlawilhelm (*1888). Ten odjel transportem do americké zóny poraženého Německa v říjnu 1946. S manželkou Marií měli nejméně osm dětí. Nejstarší synové Albrecht, Wenzel a Wilhelm padli v letech 1942 až 1944. Nejmladší syn Josef Grabiger (*1934) nebo jeho sestry Anna (*1928) a Marie (*1933) možná ještě žijí a mohli by naše vědomosti o Tonových domcích rozšířit. Kromě fotografií z dálky od Spáleného Mlýna zatím naznáme žádnou z původních Tonevek. Anton Grabiger sem přišel po svatbě v únoru 1839 ze Smrčů z chalupy čp. 88. Tam hospodařil vždy jen jeho rod nazývaný Firla Leute. Přezdívkou nejspíš vycházela z místního jména Fichtig, tedy Smrčů. I tento dům Grabigerů zanikl. Vyhořel ještě za působení hospodáře a horníka zvaného Firlaberthold. Základy jeho

domu uprostřed dávno zalesněné louky jsme fotili letos na jaře. Pod označením HMU čp. 88 jsou stejně jako chalupy DMU čp. 40 a 41 z Tonových domků vyznačené v databázi Archa Krkonoš v mapě zaniklých míst.

Tisíce objektů zmizelo v Krkonoších hlavně po roce 1945. V Albeřicích a Lysečínách 50 domů, v Peci 80, ve Velké Úpě rovných 100, na Rýchorách 25, v malé obci Maršov 3. díl nejméně 33 objektů. Zadejte v databázi Archa ve vyhledávání objektu v rubrice Název: zaniklo. Zobrazí se vám nejméně 429 dosud zadaných zaniklých objektů. A to tam ještě není třeba obec Sklenářovice, která zmizela celá. Tady nahoře zbyla jako memento stodola, co patřila k Fucknerovu statku čp. 49. Naproti za potokem je ohrádka s vysázenými květinami, lavičkou a cédulkou 38. Zdejší rodák Alois Zieris označil místo, kde stál dům jeho rodiny.

Odkaz na rubriku zaniklá místa je v hlavní nabídce databáze Archa Krkonoš. I díky finančnímu příspěvku města Pec pod Sněžkou jsme s pomocí starých katastrálních map, historických fotografií a znalosti terénu zaznamenali většinu zaniklých objektů v Peci. Letos budeme v mapě zadávat místa ve Velké Úpě. I vy se můžete stát badateli a zapojit se do dokumentace opuštěných míst. Přesné zaměření pomocí souřadnic stanoví díky lokátoru GPS každý chytrý telefon. Jestliže budete stát uprostřed nalezených základů, zaznamenejte souřadnice a zadejte je spolu s fotografií ve velikosti 1 až 3 MB. Návod v databázi Archa vás povede. Přesvědčte se v mapě zaniklých objektů, jestli je místo už zaznamenané a souřadnice odpovídají vámi zjištěné skutečnosti. V historických obcích Dolní a Horní Albeřice, Dolní a Horní Lysečiny, Maršov 3. a 4. díl, Suchý Důl, Temný Důl, Rýchory, Černá Hora a Janské Lázně, Dolní a Horní Malá Úpa, Pec, Velká Úpa 1. a 2. díl mají v databázi založenou svou kartu všechny námi zjištěné stávající i zaniklé objekty. Podle pracovních a finančních možností databázi rozšíříme o další obce Krkonoš. Podchycené nejsou jen domy s číslem popisným, ale i sakrální a technické objekty, pomníky, mezníky, cesty a jiné. Je-li zaniklý objekt již propojený s mapou, proklikem v telefonu si přímo v terénu prohlédnete historické údaje a vložené fotografie. Zjistíte, na monitoru počítače jsou zřetelnější.

Poštovní schránky k zaniklým domům

Nezisková organizace Paměť Krkonoš připravuje workshop Výroba dřevěných poštovních schránek. Pod vedením Kláry Stejskalové a ředitelky zapsaného ústavu Evy Hrubé budeme vyrábět poštovní schránky, které symbolicky umístíme k domům, které již nestojí. Do schránky s číslem popisným schováme fotky domu a lidí, kteří tu kdysi žili. Pokud víte o místě, které by si poštovní schránku zasloužilo, dejte vědět, zapojte se. Zatím máme vytipováno několik domů v Peci, ve Velké Úpě, Sklenářovicích a v Bystřici. Postupně chceme projekt rozšířit i na polskou stranu, již se nám přihlásili přátelé z Niedamirówu. První workshop projektu Mapa zaniklých míst proběhne v neděli 12. července od 14 hodin ve středisku DOTEK na bývalé faře v Horním Maršově. Info o workshopu Výroba poštovních schránek najdete na FB Pamet Krkonos nebo na <https://archakrkonos.cz/mapa-zaniklych-objektu/>.

Zapsaný ústav Paměť Krkonoš otevřel v Horním Maršově na třídě Josefa II. čp. 83 Dokumentační centrum Krkonoš (DCK). Badatelna je otevřená od pondělí do čtvrtka v době 8–14 hodin. S našimi badateli se domluvíte i německy a anglicky. E-mail: info@pametkrkonos.cz.

Badatelnu DCK představíme veřejnosti při komunitní akci Otevřená ulice 12. září 2020.

www.pametkrkonos.cz

www.archakrkonos.cz

Luční enkláva Tonovy domky roku 1935 s domy zleva čp. 40, 41 a 42.

Základy chalupy DMU čp. 40.

Domy roku 1938 v osadě Modrý Důl, zleva Pastouška čp. 100, Modrodolská čp. 101, Spofa čp. 222 a Na Výsluní čp. 102.

Místo zaniklé Modrodolské boudy Pec čp. 101.

Hostinec v osadě Bystřice čp. 1 patřil rodině Josefa Franze (*1866).

Ze skupiny domů MB čp. 1 nezůstal žádný.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE – SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30–17.30 (v hlavní sezóně do 18.00)

Cesty, chodníky a pěšiny doporučené Veselým výletem mají různé povrchy, ale všechny vedou k zajímavým místům.

asfalt – magistrála pod Liščí

beton – lanovka na Sněžku

dlažba – Bertholdovo náměstí

poval – Černohorská rašelina

dřevěný mostek – Idina cesta

ocelový mostek – Aichelburg

starý štěr – Obří důl

starý štět – Cesta nosičů

nový štět – Svorová hora

hlina – Hermannova cesta

schody – starý kostel v Maršově

žulová deska – Veselý výlet Pec